

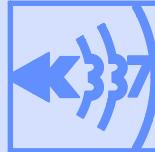
Audiovizuální technika

Záznam a zpracování (zvukových) signálů

Czech Technical University in Prague
Faculty of Electrical Engineering
Department of Radioelectronics
<http://radio.feld.cvut.cz>
Technická 2
166 27 Prague 6

Department of
Radioelectronics
K13137

František Rund
<http://mmtg.fel.cvut.cz/>

Osnova

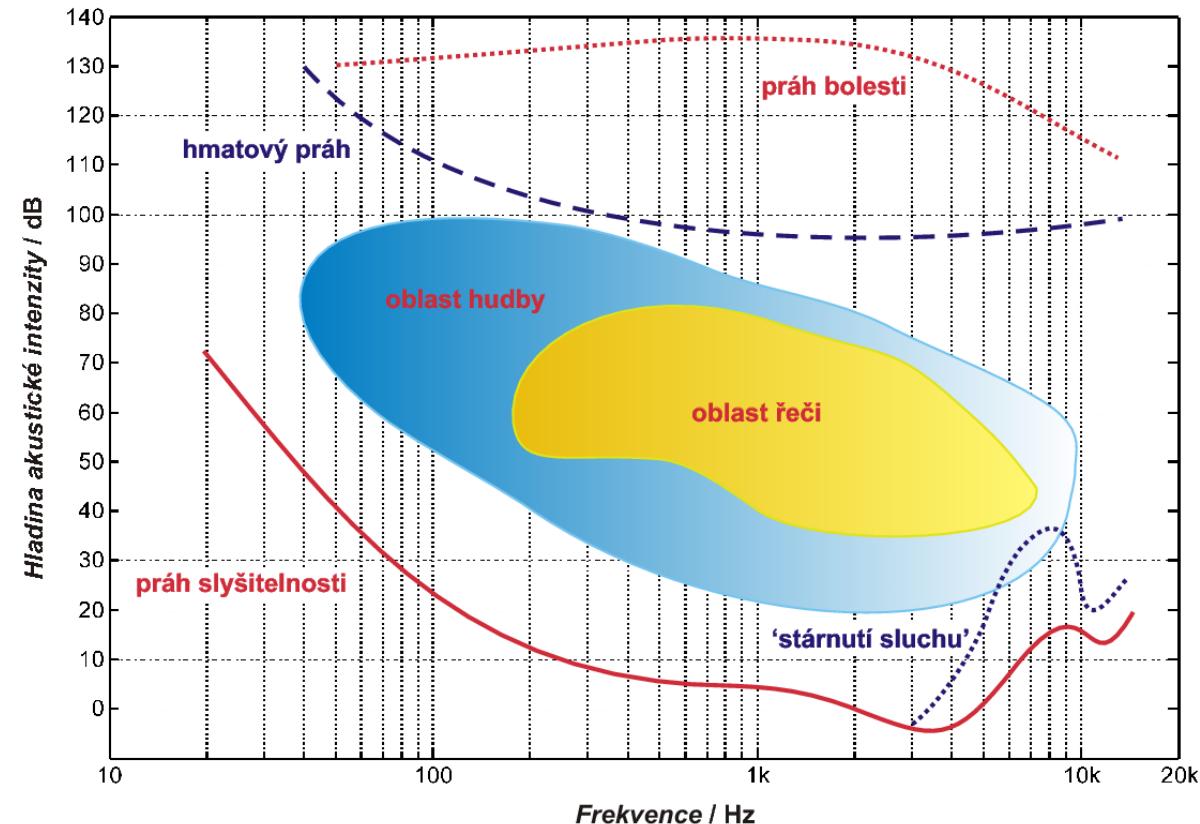
Okruh SZZ : Vzorkování, kvantování a zdrojové kódování zvuku

- Záznam, zpracování a zdrojové kódování zvuku.
  - Analog x digital
    - Specifika digitálního zvuku
    - Oprava chyb (kanálové kódování)
  - Zdrojové kódování - komprese
  - Principy záznamu zvuku

Akustické pole

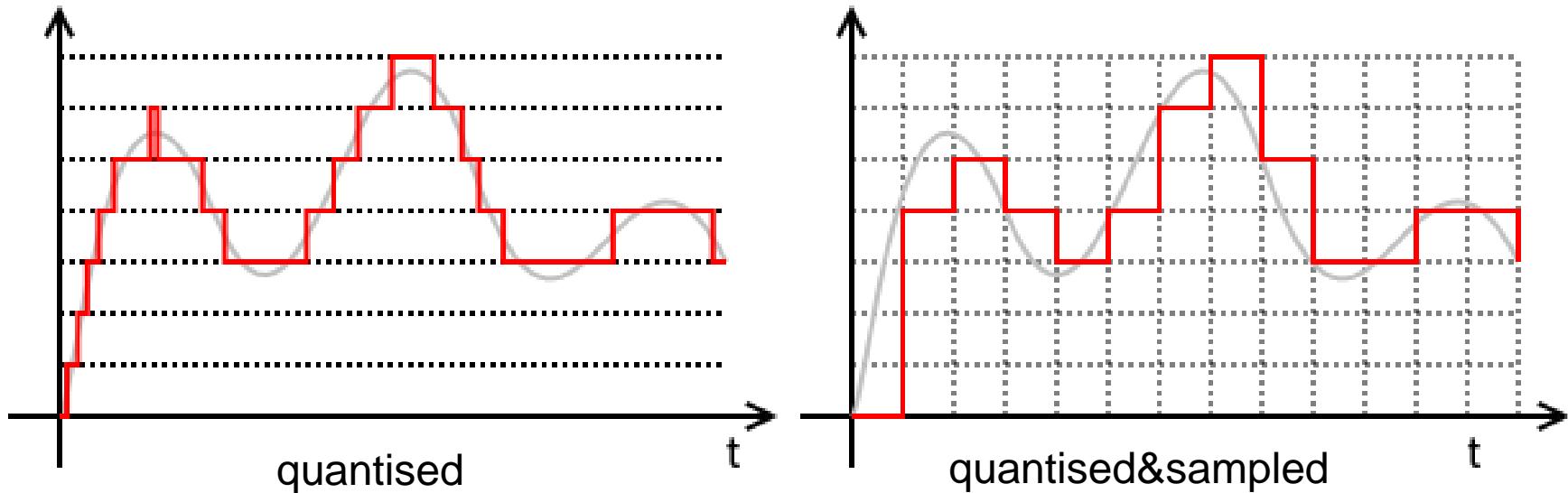
- Kmitočtový rozsah
- Dynamický rozsah

Analog vs. Digital

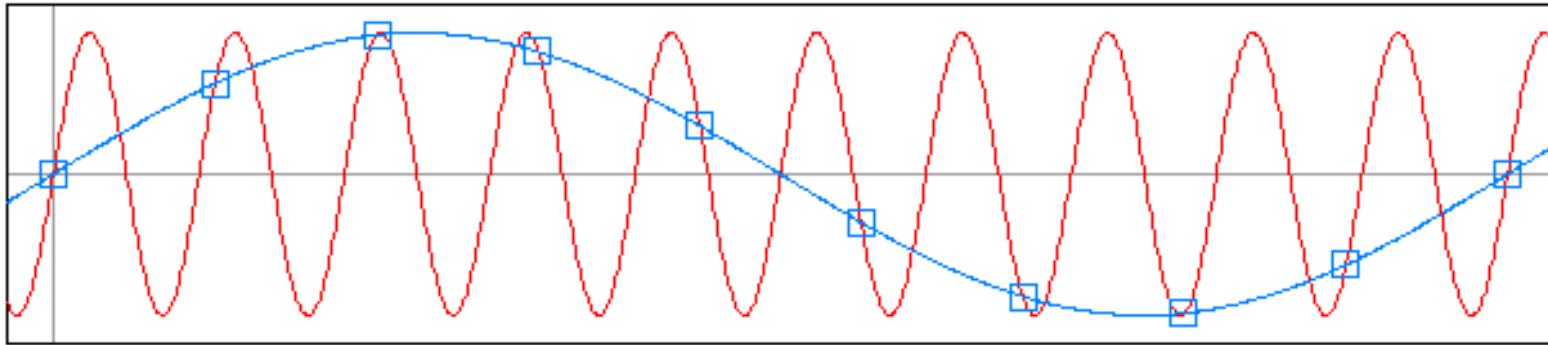
Kvalita?

- Bezeztrátové kopírování
- Protichybové zabezpečení
- Ochrana proti kopírování
- Zdrojové kódování – komprese

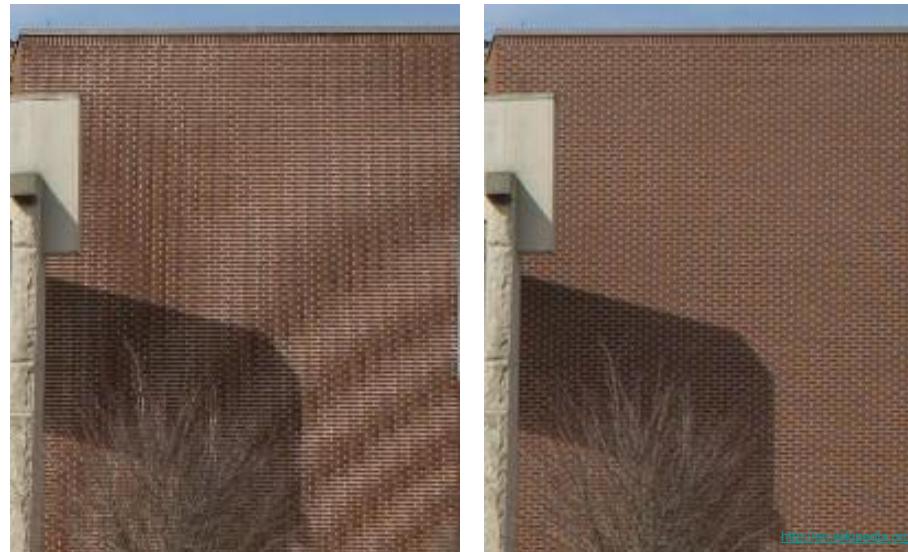

Vzorkování

<http://en.wikipedia.org/wiki/Aliasing>

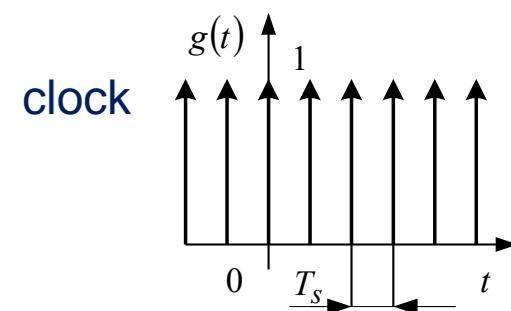
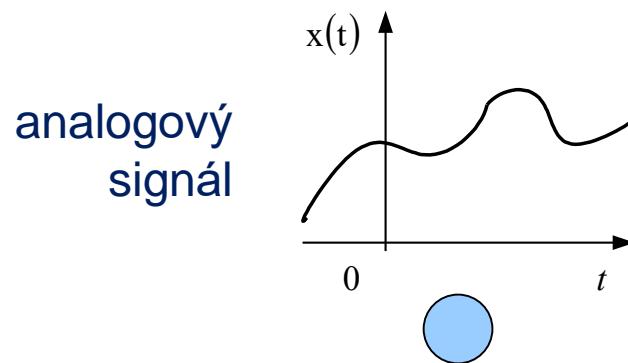
- ☐ Maximální kmitočet?

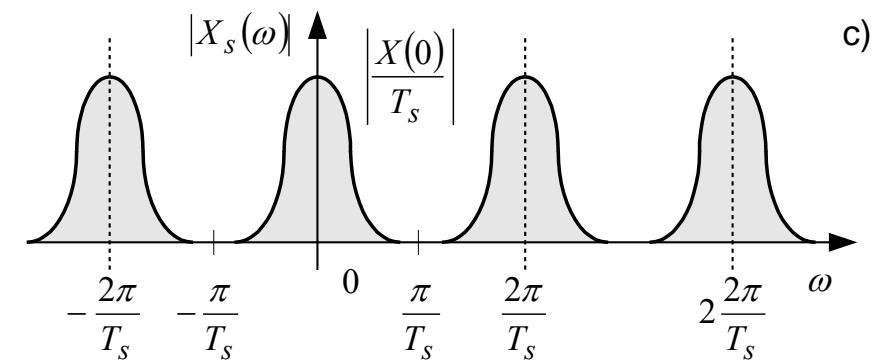
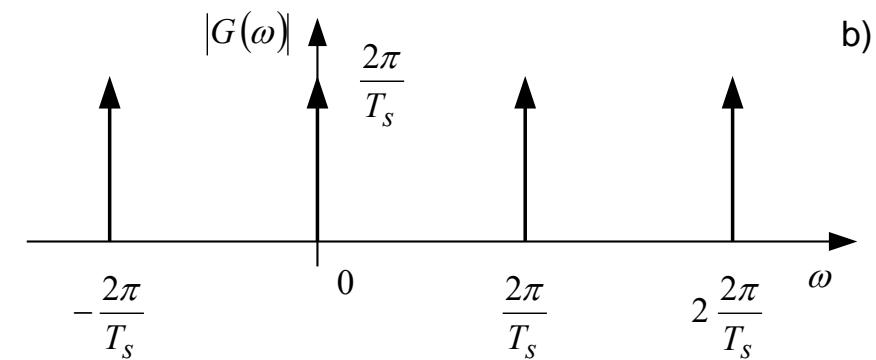
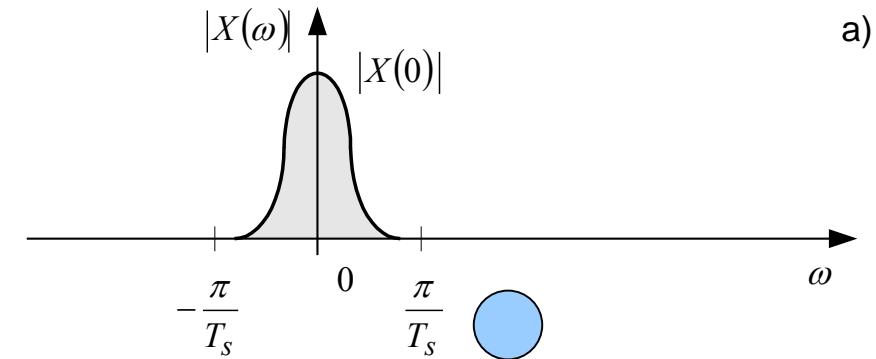
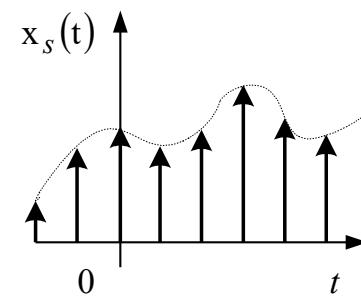
http://en.wikipedia.org/wiki/Moir%C3%A9_pattern

Vzorkování

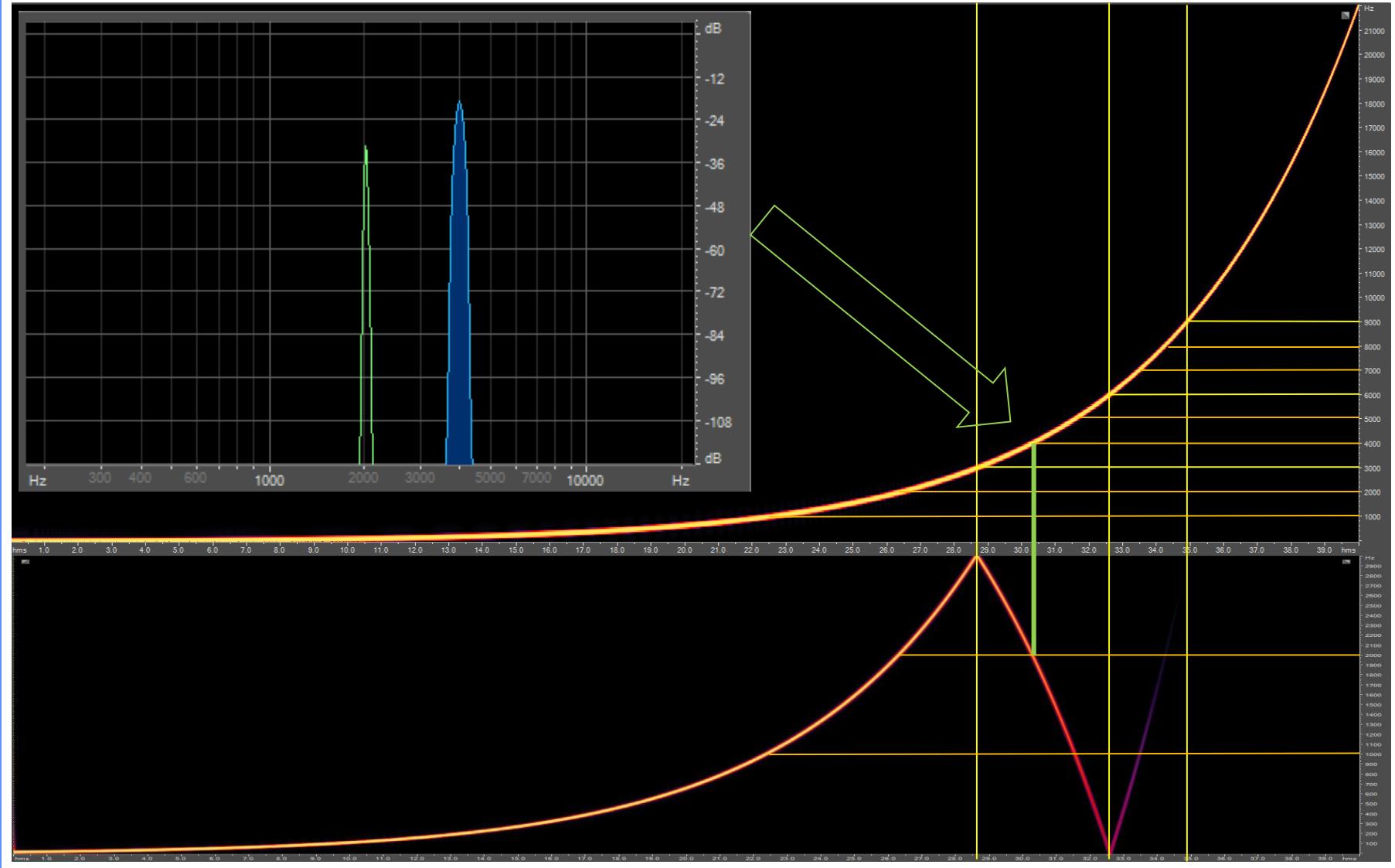

Vzorkovaný signál
Omezení kmitočtu

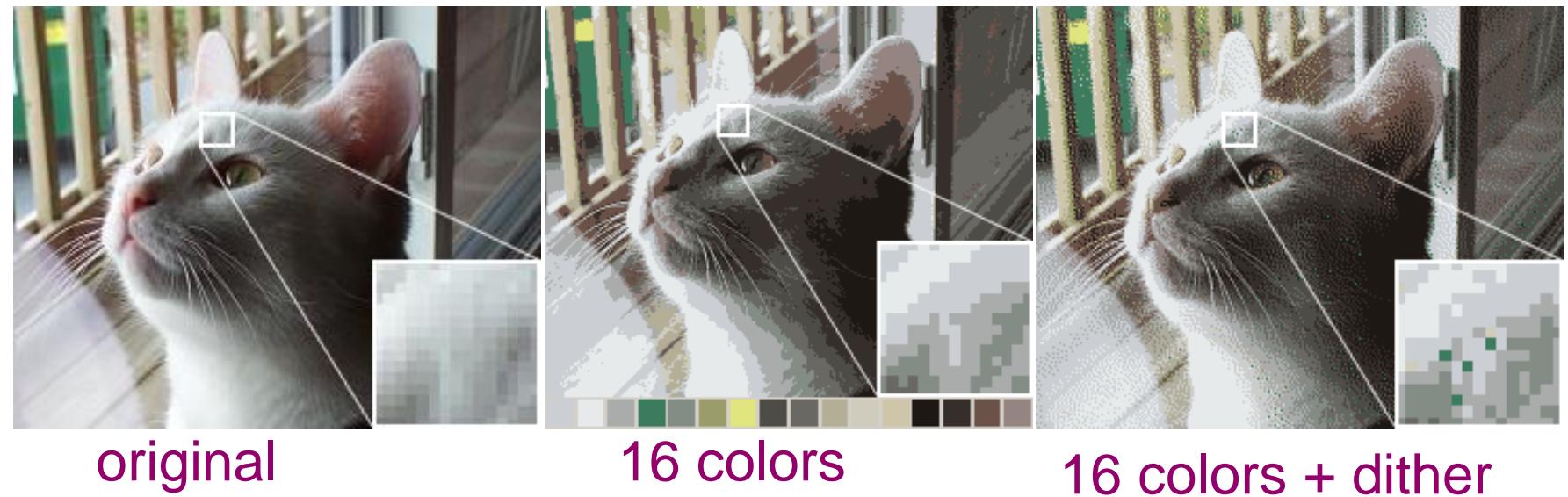
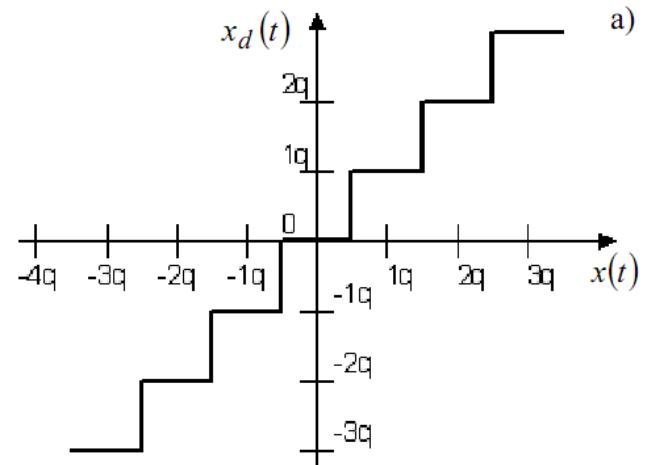
Příklad – downsampling na 6 kHz

Kvantizace

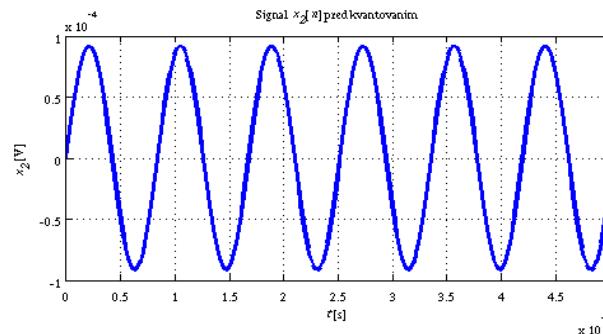
- Diskretizace v úrovních – omezený počet
- $x_d(t) = x(t) + e(t)$
- Kvantizační chyba
- Kolik bitů stačí? ($6N$)

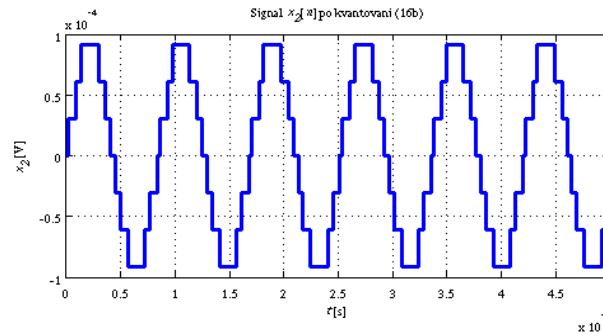

Dither

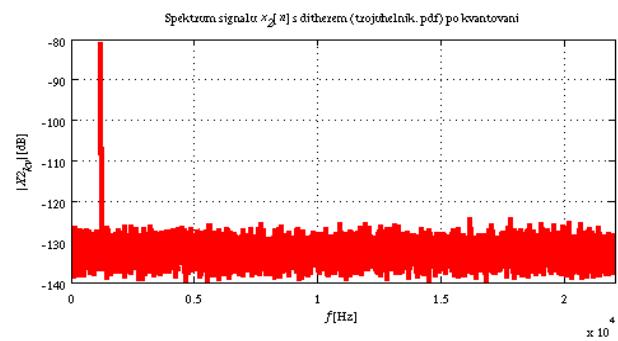
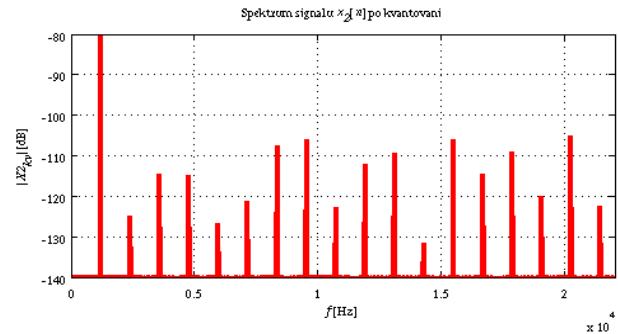
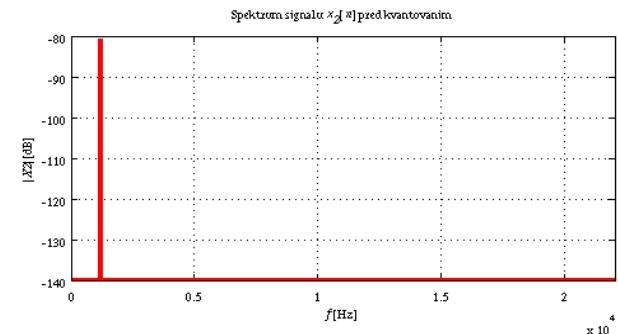
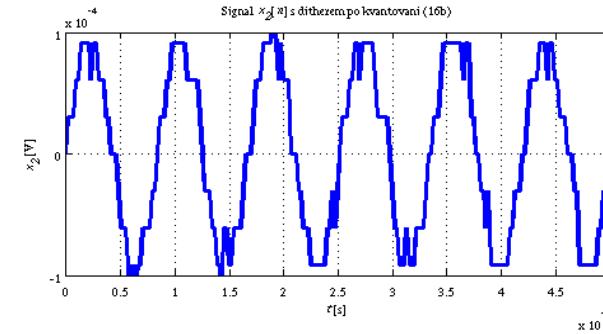
analog
low level
signal

digital low
level signal

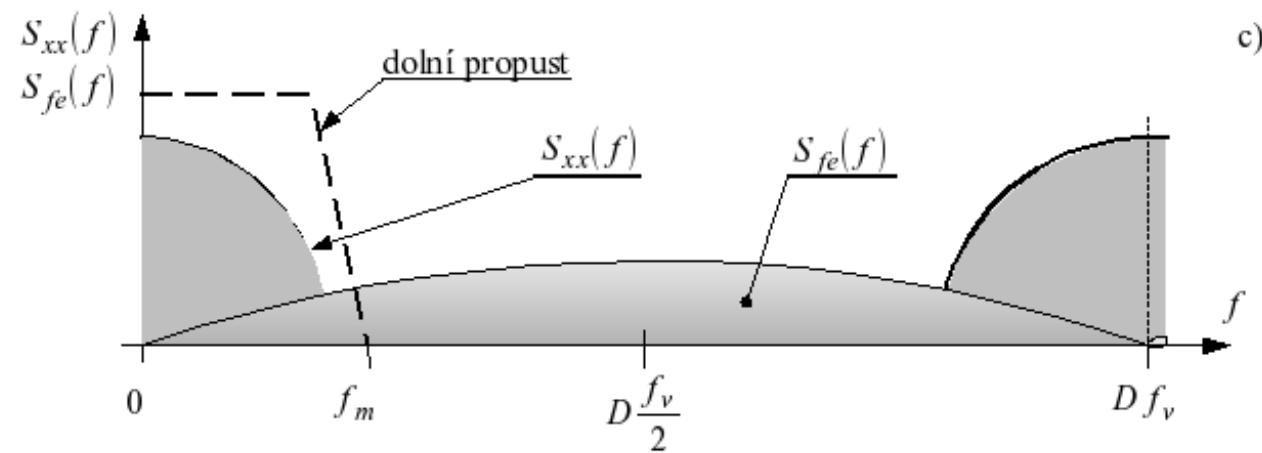
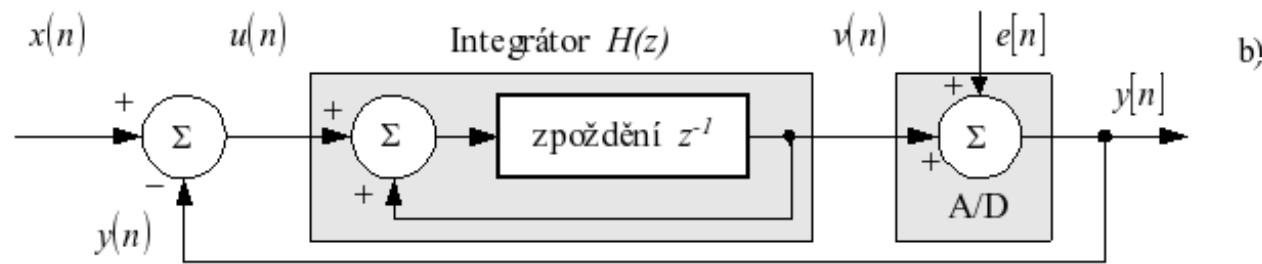
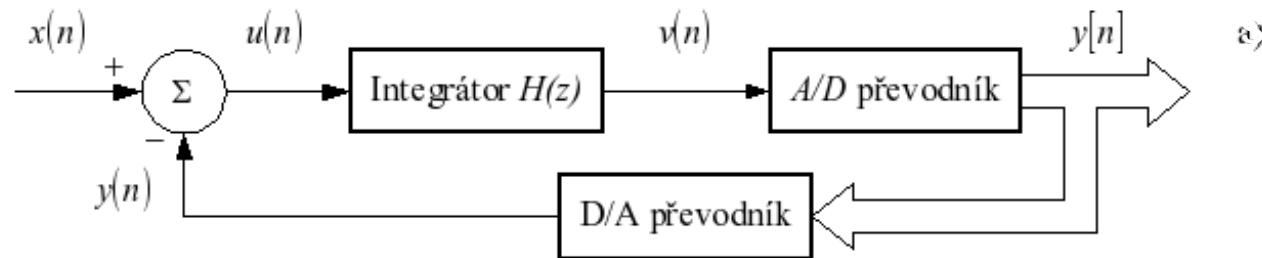

digital low
level signal
with
dither

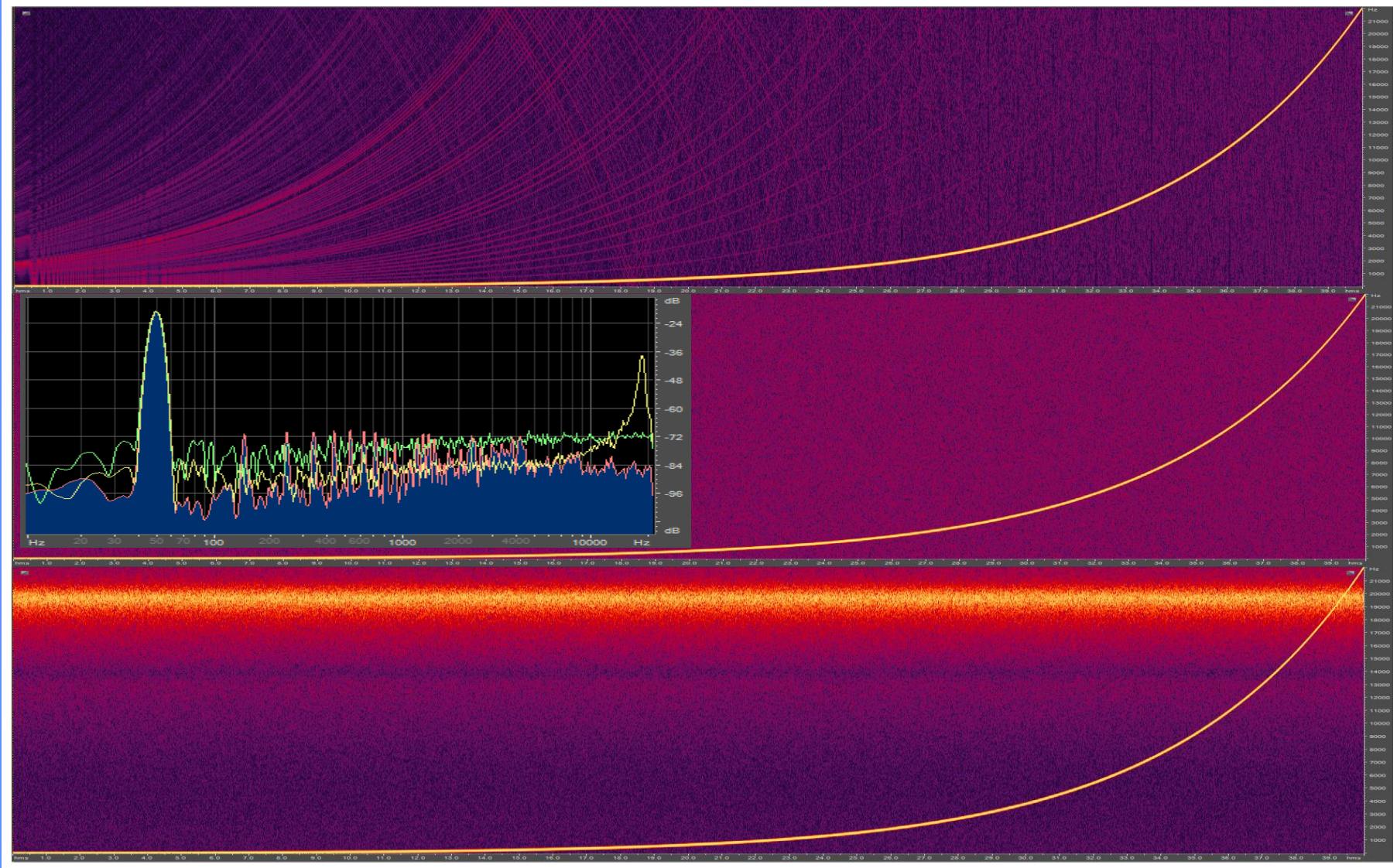

Noise shaping

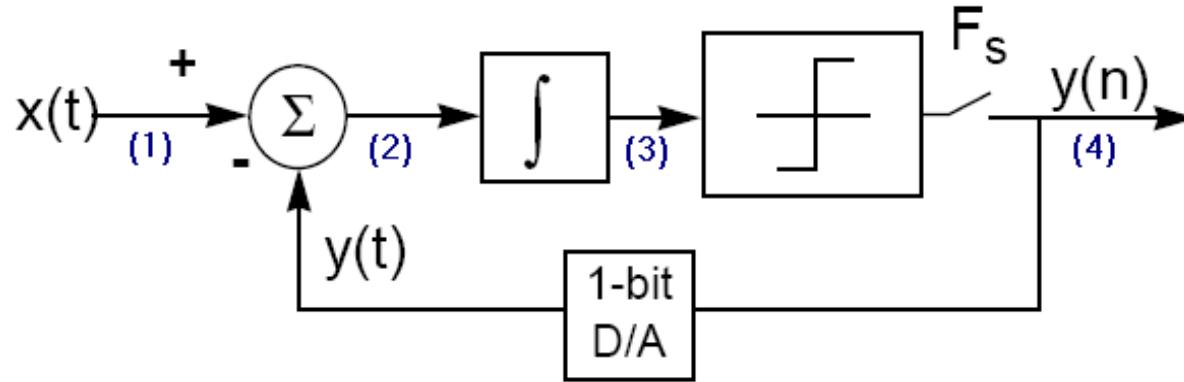

Příklad

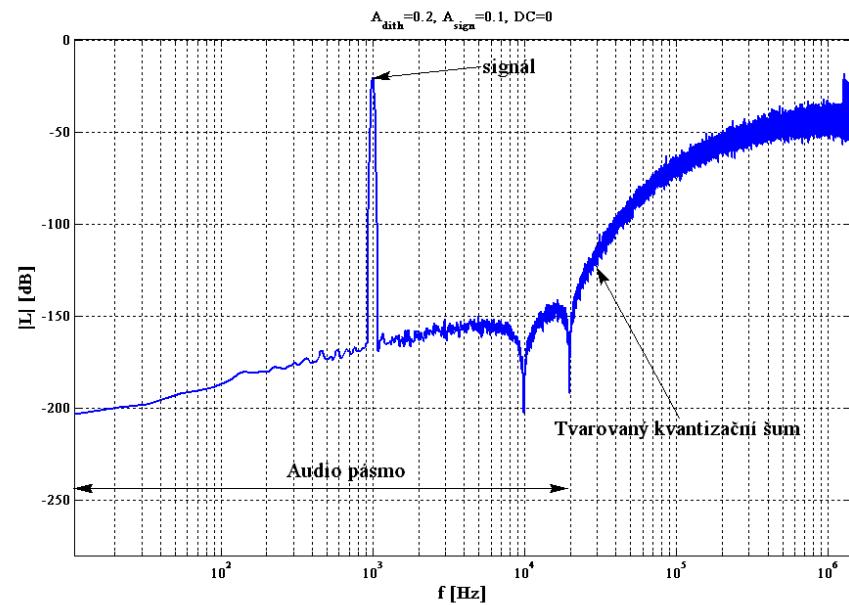

Příklad: Sigma-delta modulace

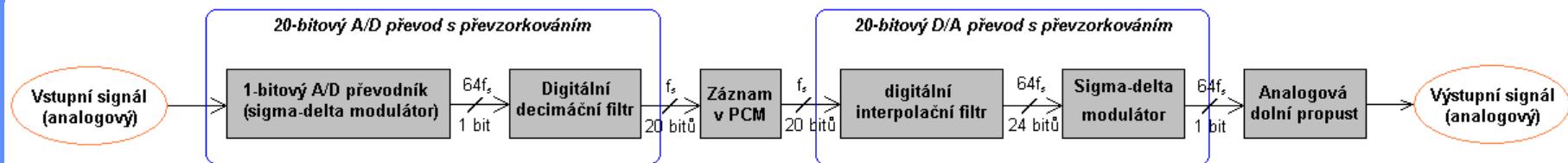
- 1 bit**
- High sample rate**
- Simple, cheap**
- D/A – filter**

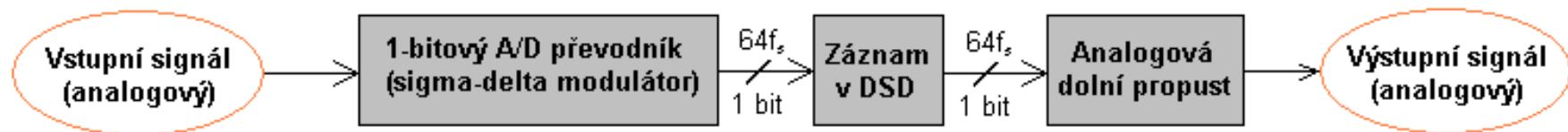

One-bit audio

PCM recording (DVD)

One-bit recording

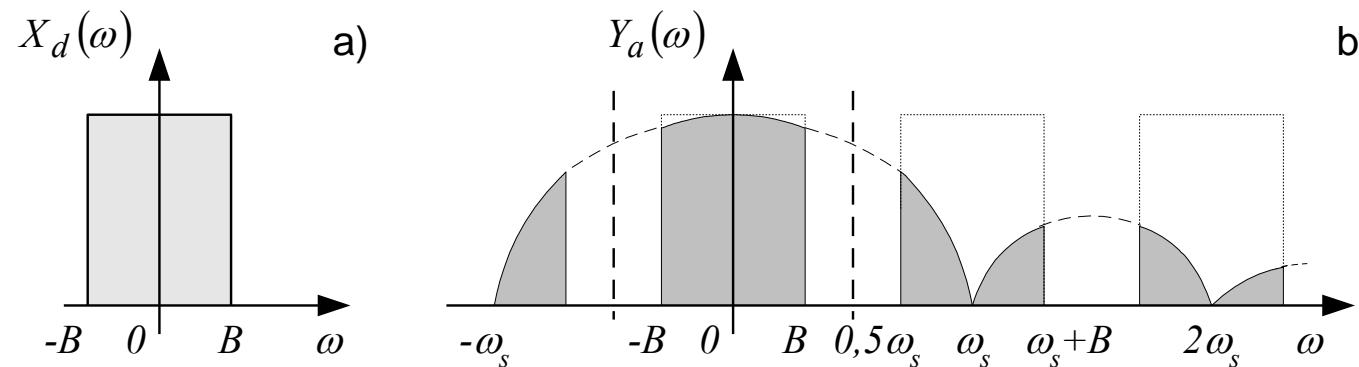
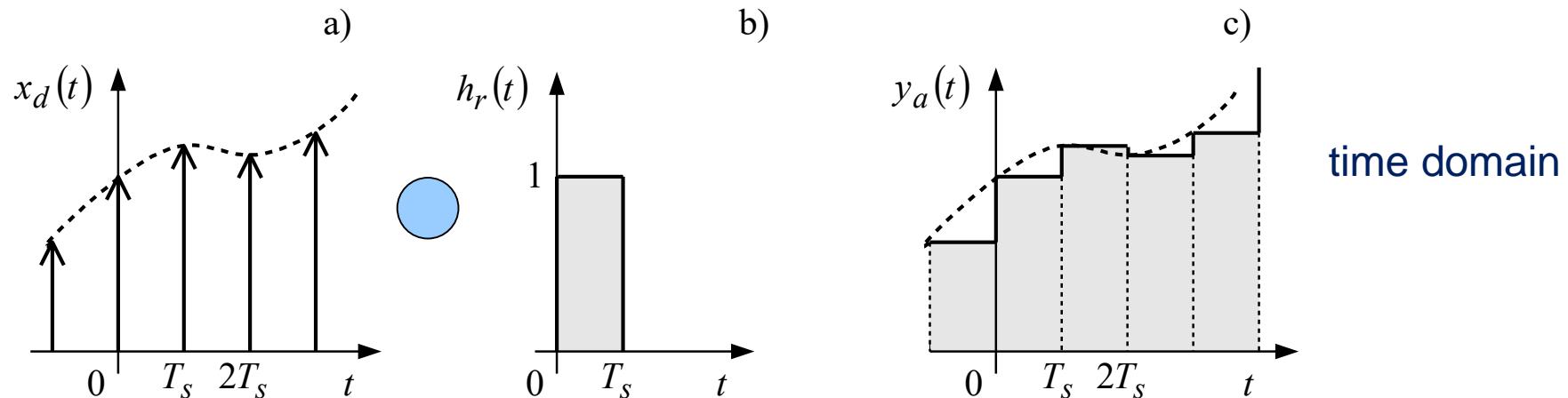

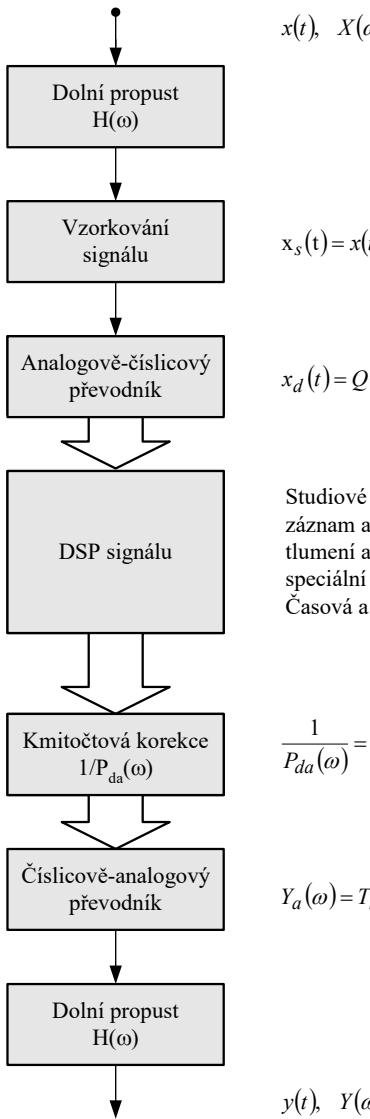
- SACD – DSD, DST
- HW recorders (Korg)

D/A převod

$$x_s(t) = x(t) \sum_{n=-\infty}^{\infty} \delta(t - nT_s), \quad X_s(\omega) = \frac{1}{T_s} \sum_{k=-\infty}^{\infty} X(\omega + k\omega_s)$$

$$x_d(t) = Q\{x_s(t)\} = x_s(t) + e[x_s(t)]$$

Studiové zpracování zvukových signálů:
záznam a reprodukce signálů, číslicová filtrace,
tlumení a směšování signálů, zpožďování signálů,
speciální efekty, ...
Časová a kmitočtová analýza signálů

$$\frac{1}{P_{da}(\omega)} = \frac{1}{T_s} \frac{\omega T_s}{2} \cdot \sin \frac{\omega T_s}{2} \cdot e^{-j \frac{\omega T_s}{2}}, \quad -0.5 \omega_s \leq \omega \leq 0.5 \omega_s$$

$$Y_a(\omega) = T_s \frac{\sin \frac{\omega T_s}{2}}{\frac{\omega T_s}{2}} \cdot e^{-j \frac{\omega T_s}{2}} \sum_{k=-\infty}^{\infty} X_d(\omega - k\omega_s)$$

anti-aliasing

sampling

quantising

DSP

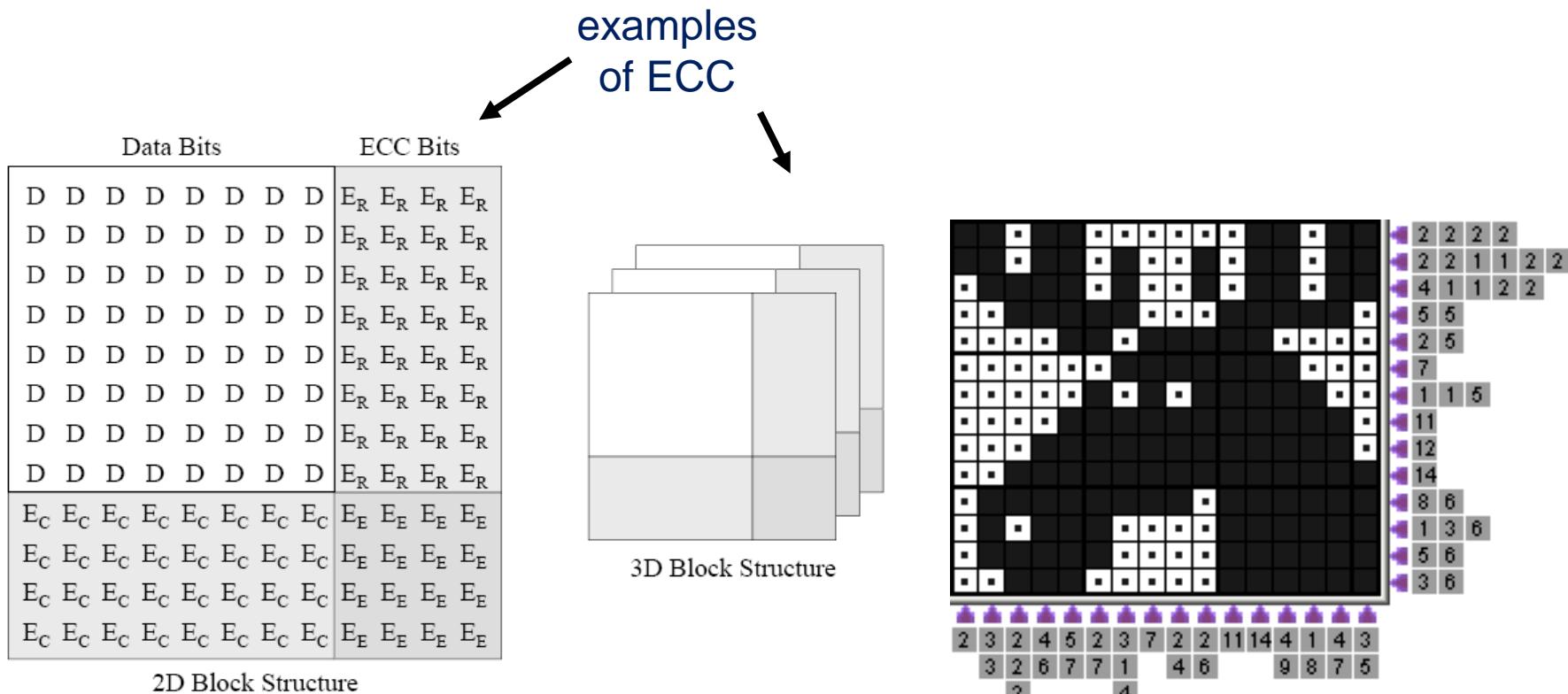
precorrection (D/A)

D/A conversion

filter

Protichybové zabezpečení

Proklad (změna sledu)

Without interleaving:

Error-free transmission:

aaaabbbbccccddddeeeeffffgggg

transmission with a burst error:

aaaabbbbccc_____deeeeffffgggg

4 errors

With interleaving:

Error-free transmission:

abcdefgabcdefgabcdefgabcdefg

transmission with a burst error:

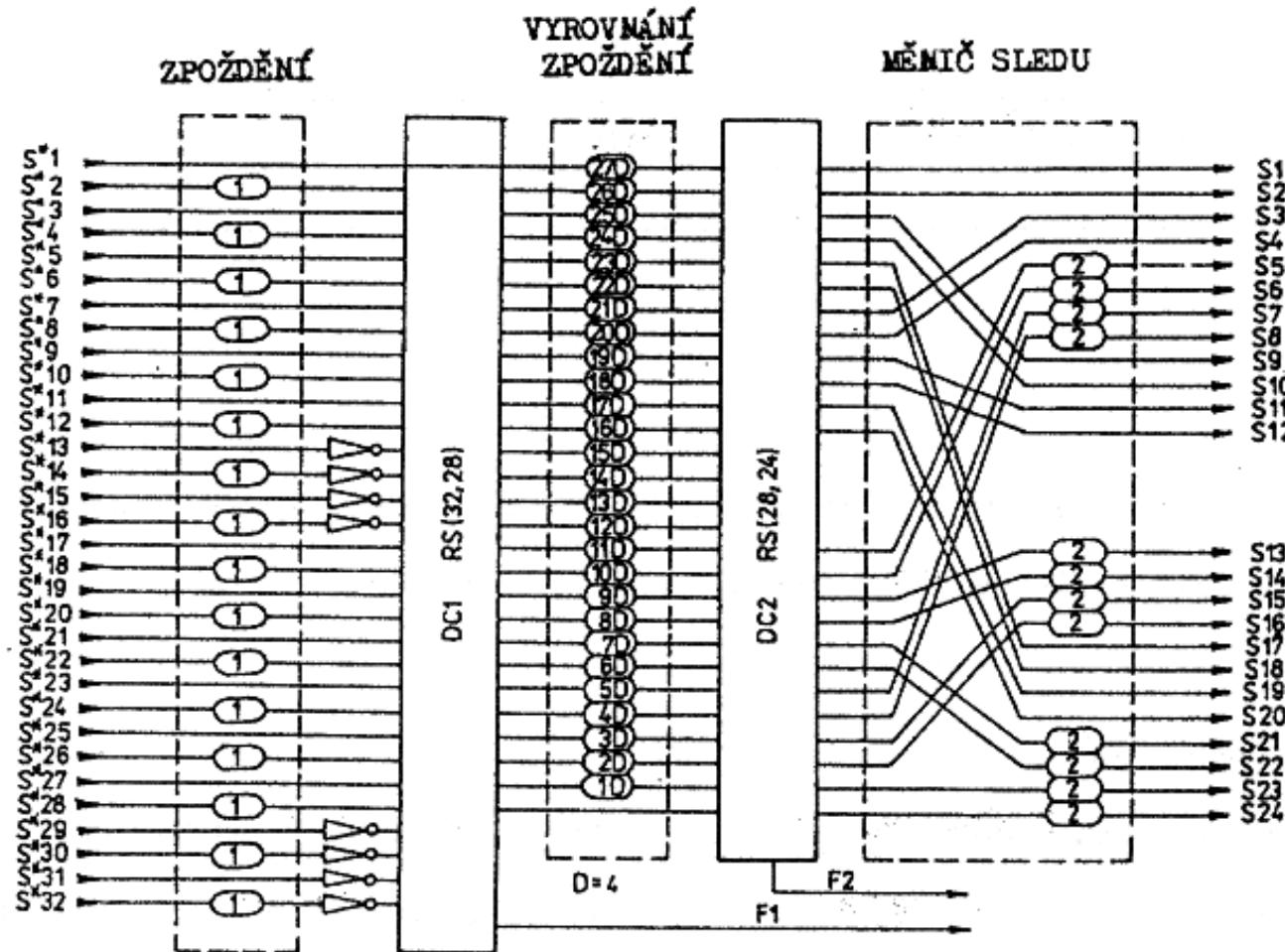
abcdefgabcd_____bcdefgabcdefg

De-interleaved transmission with one burst error: aa_abbbbccccdddde_eef_ffg_gg

1 error

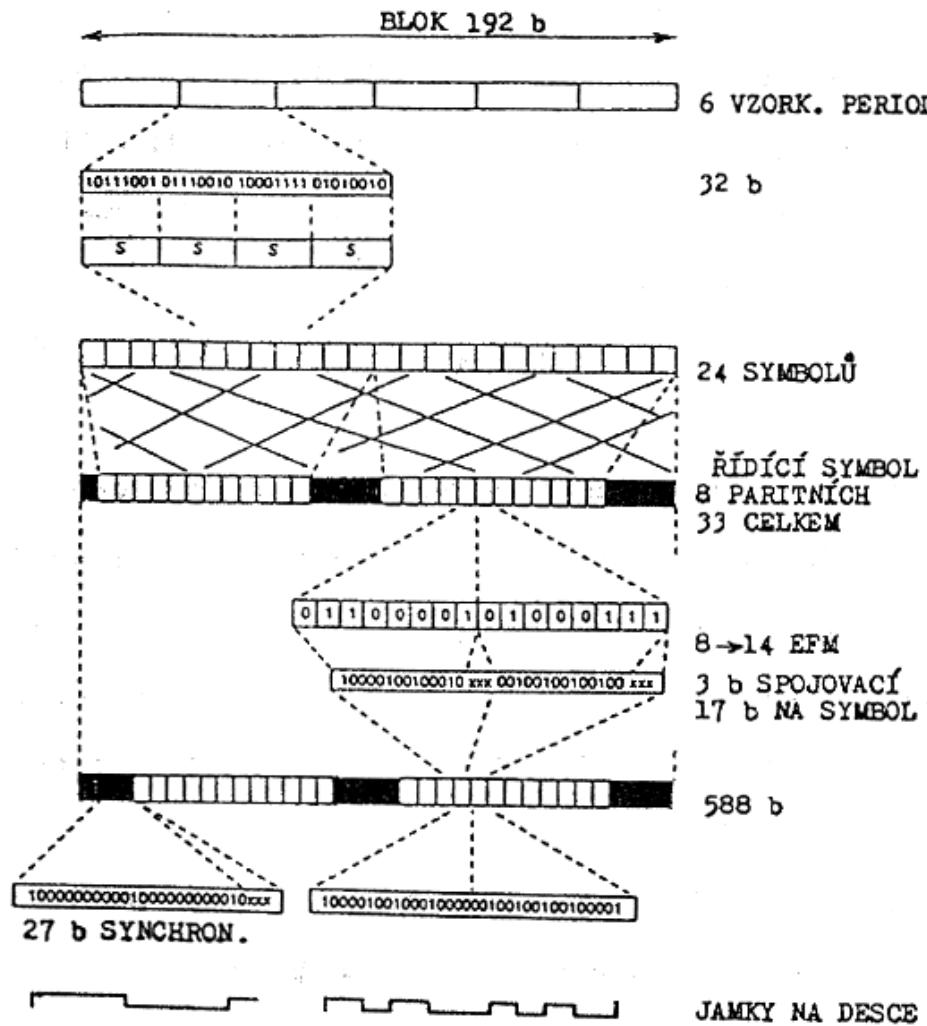

Příklad: CD Audio

Příklad: CD Audio format

6 stereo 16bit samples
= 1 frame

6x2x2B = 24bytes
+8B CIRC
+1B subcode
= 33bytes

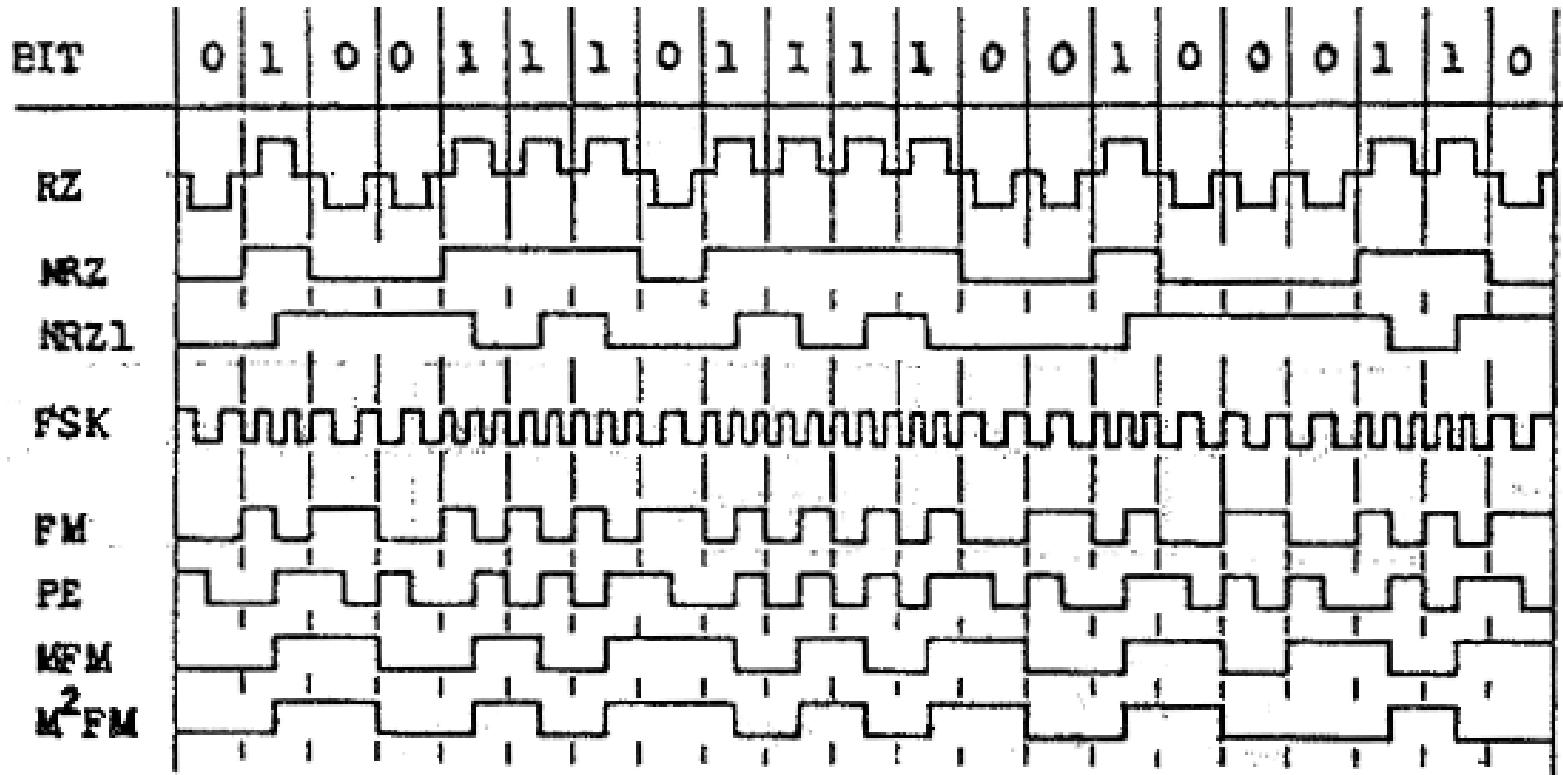
Eight to Fourteen Modulation + 3 connect

$$33B \times (14+3) = 561 \text{ bits} \\ + 27 \text{ synchro bits} \\ = 588 \text{ bits}$$

Pits - NRZ1

Binární modulace

Ochrana proti nelegálnímu kopírování

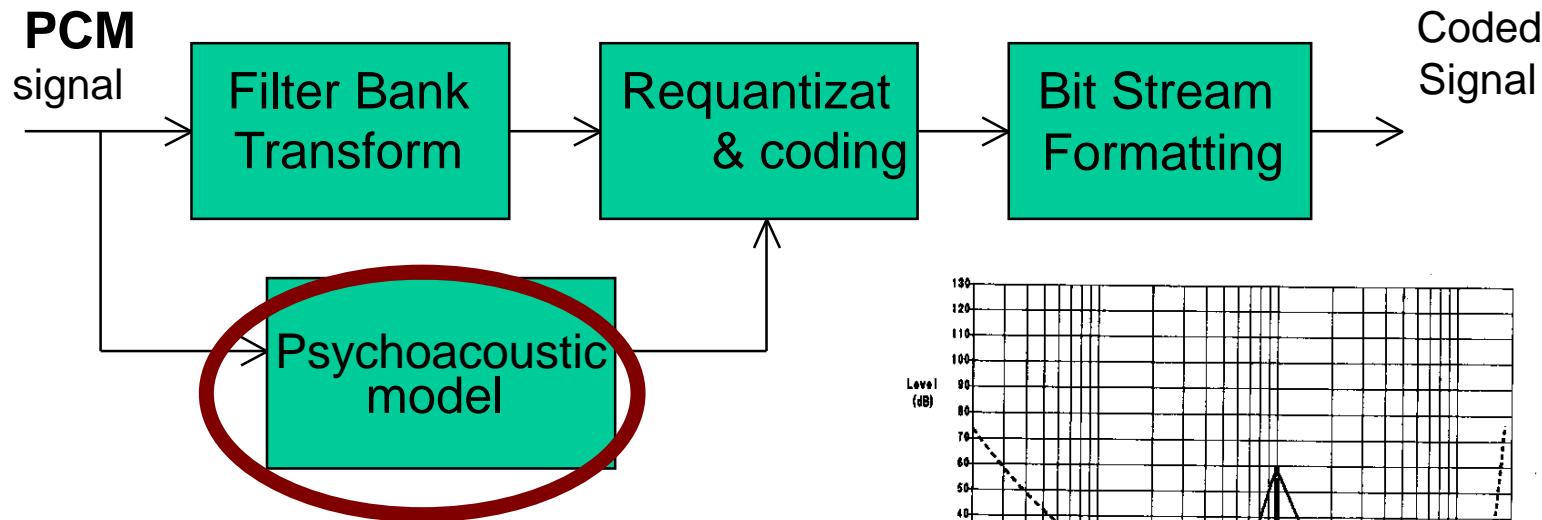
- **Watermarking (vodoznak)**
  - ❖ PSP - Pit Signal Processing – struktura jamek – viditelný vodoznak
  - ❖ Modulace datového proudu (neviditelný)
  - ❖ Modulace audio obsahu (je i v analogu)
- **Šifrování – více klíčů**
- **Nekompatibilita s počítačovými mechanikami (SACD)**

Datová komprese

16 bit, 2 channels, 44.1 kHz
 $2 \times 16 \times 44 \text{ 100 bit/s} \approx 1.4 \text{ Mbit/s}$

- Bezeztrátové metody
- Ztrátové metody

Principy:
Křivky stejné hlasitosti
maskování

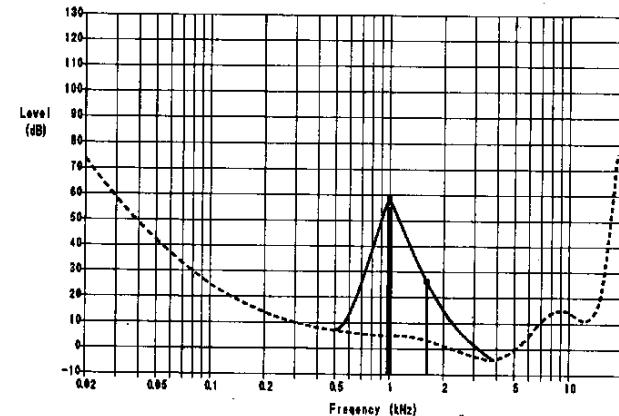
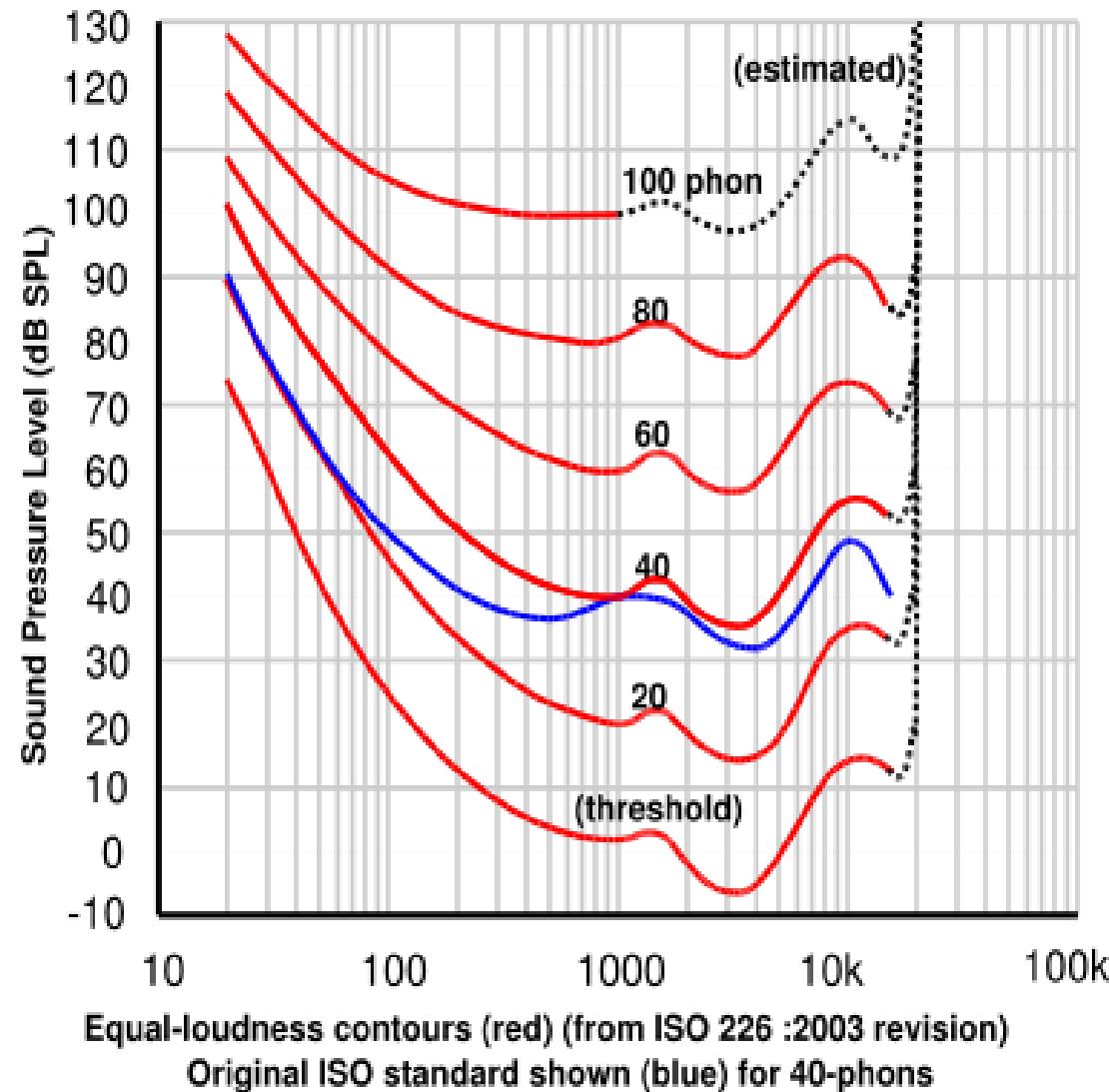

Figure 2: Simultaneous masking curve, including narrow-band noise and masked tone (adapted from [8]).

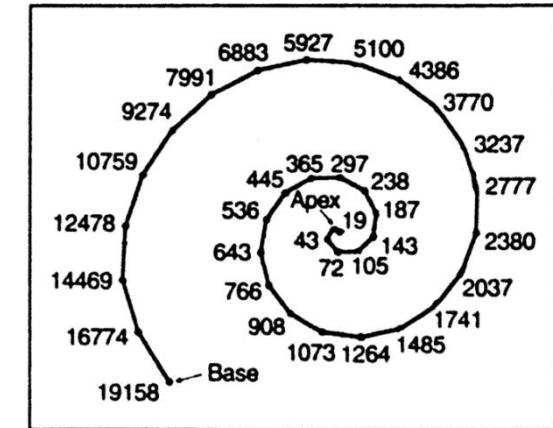
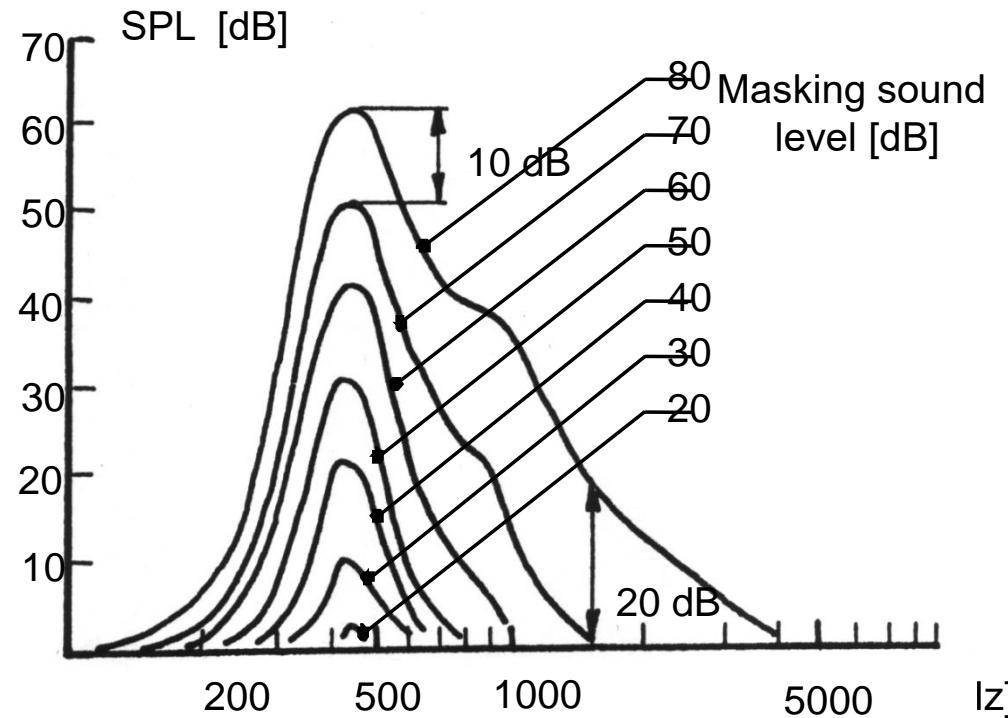
Křivky stejné hlasitosti

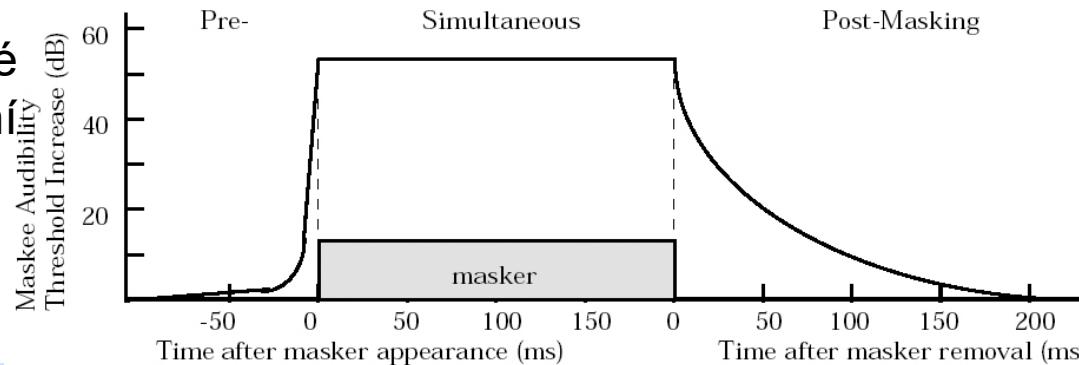

Maskování

Současné
maskování

Nesoučasné
maskování

Příklad: ATRAC (MD)

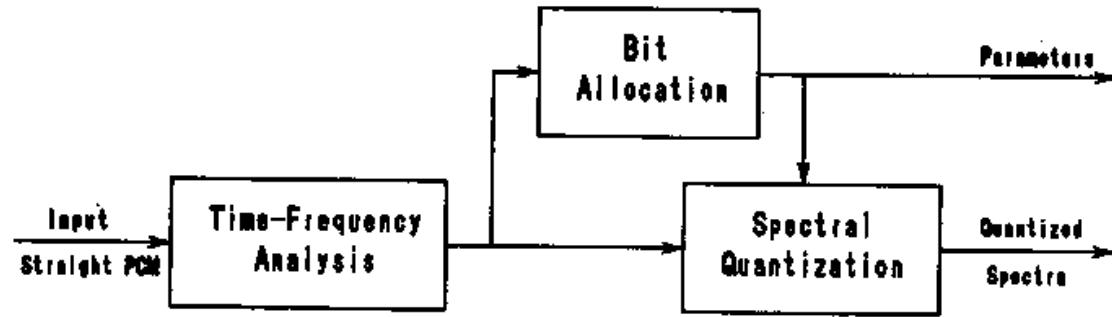

Figure 4: Block diagram of ATRAC encoder.

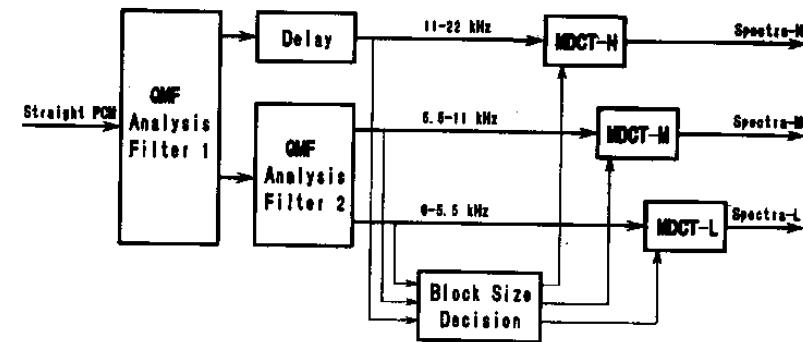

Figure 6: Time-frequency analysis structure.

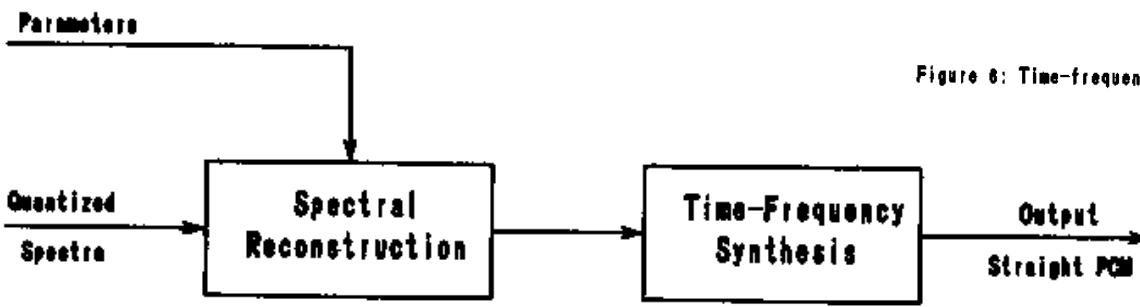
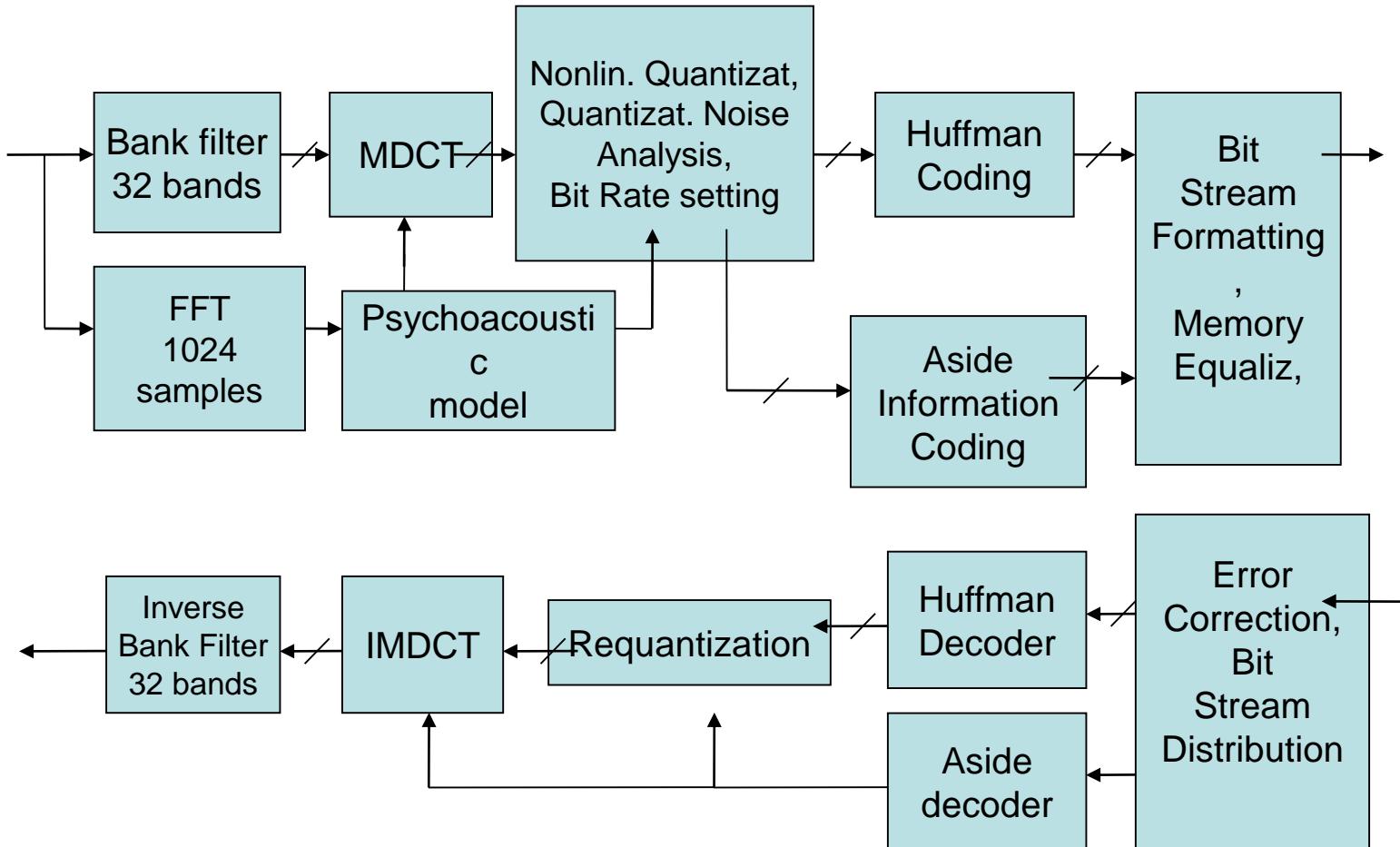

Figure 5: Block diagram of ATRAC decoder.

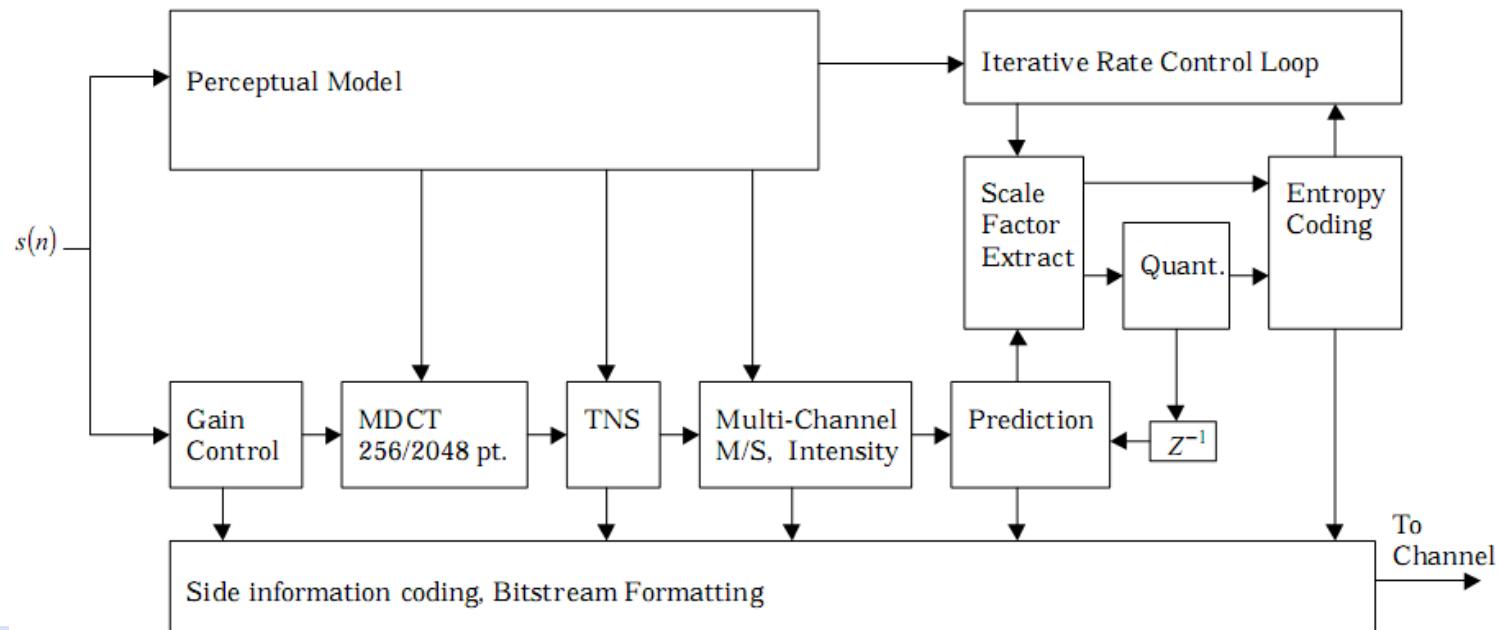
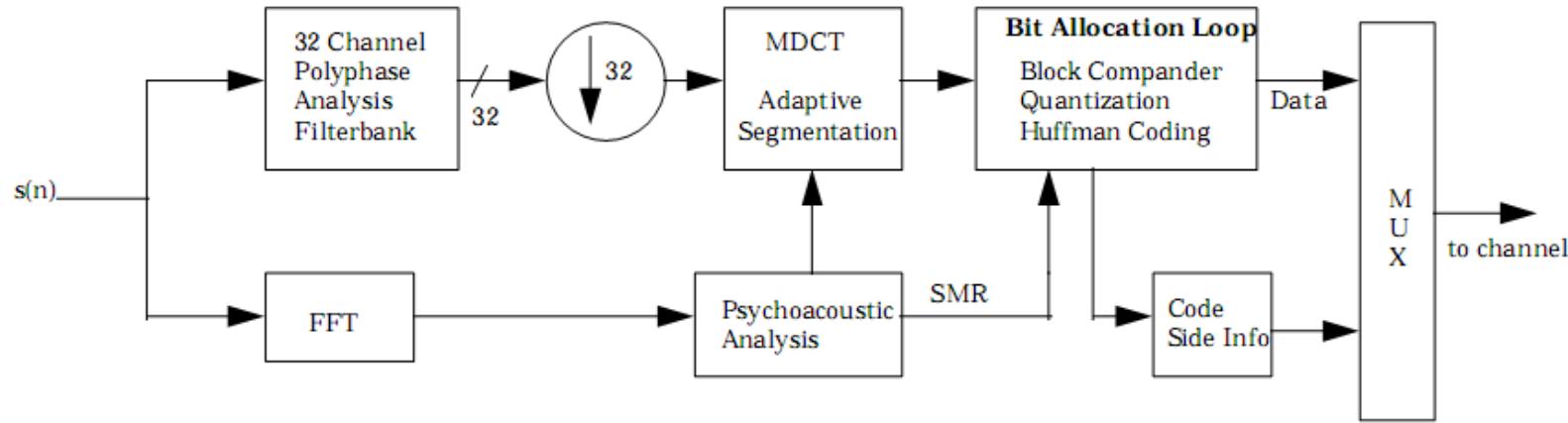

Příklad: MPEG (MP3)

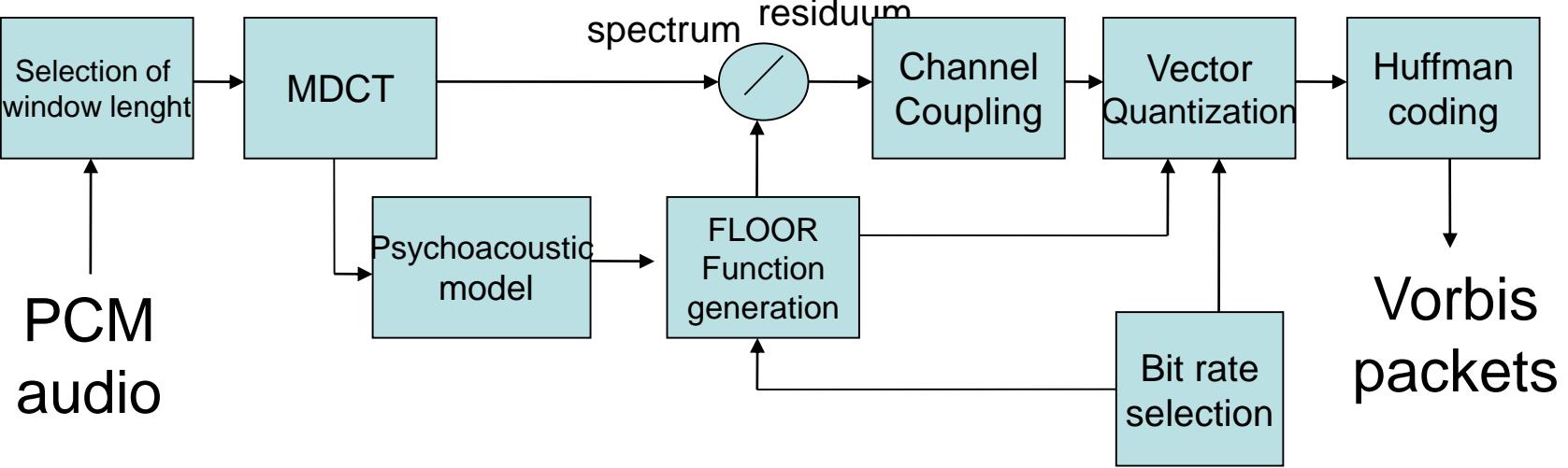

Příklad: MP3 vs AAC

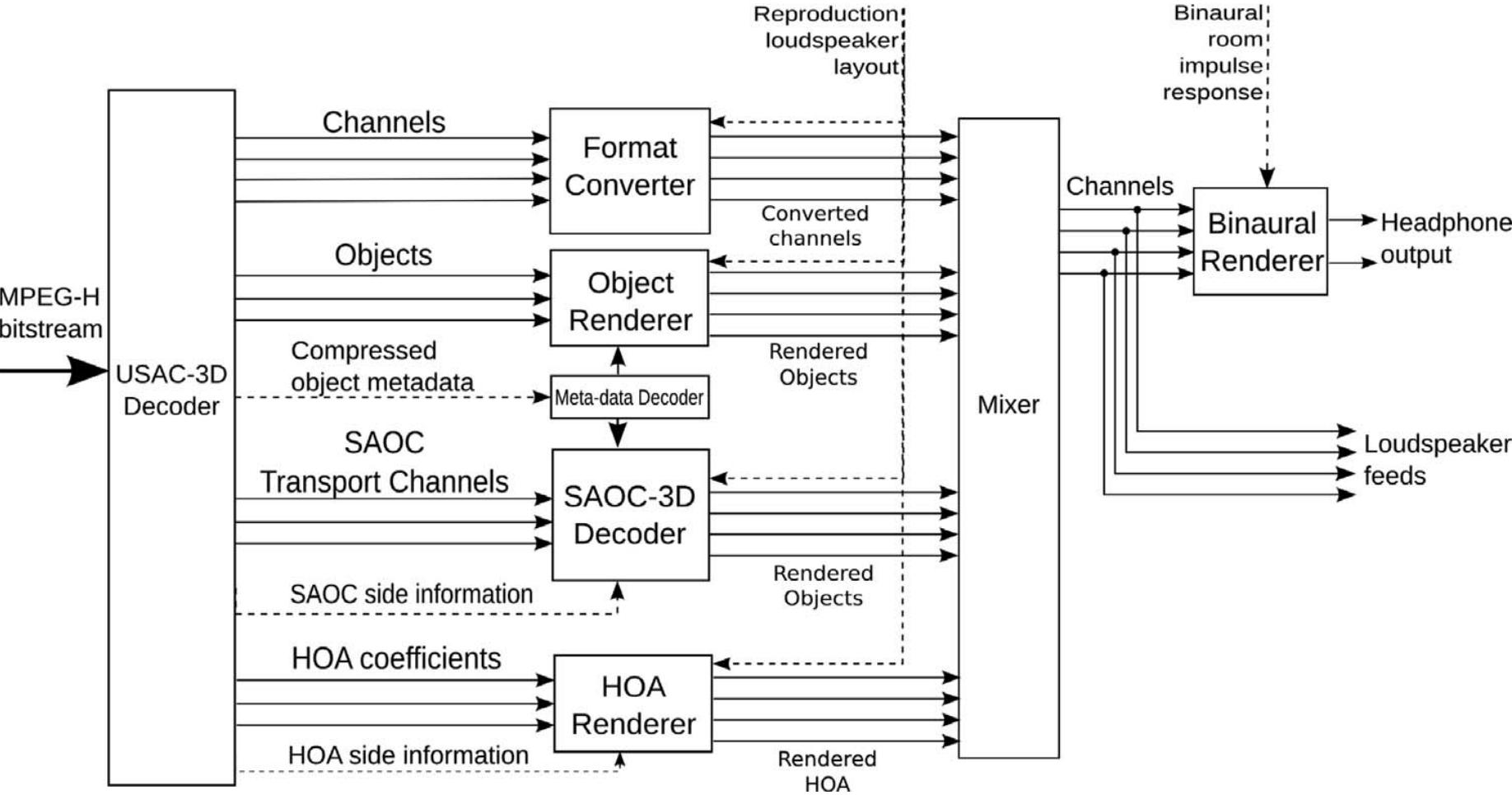

Příklad: Ogg Vorbis

Příklad: MPEG-H 3D audio

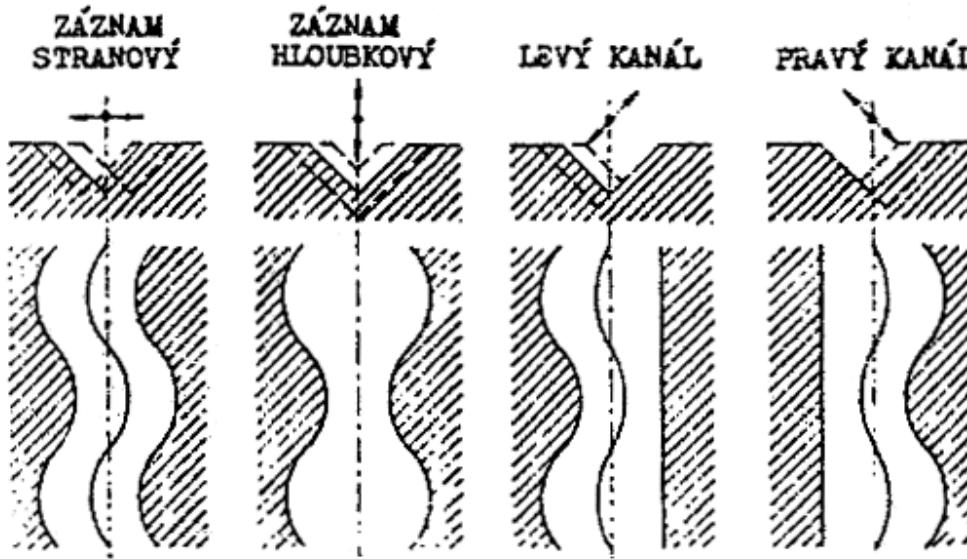

Záznamové principy

& příklady

Mechanický záznam

Přenosky:

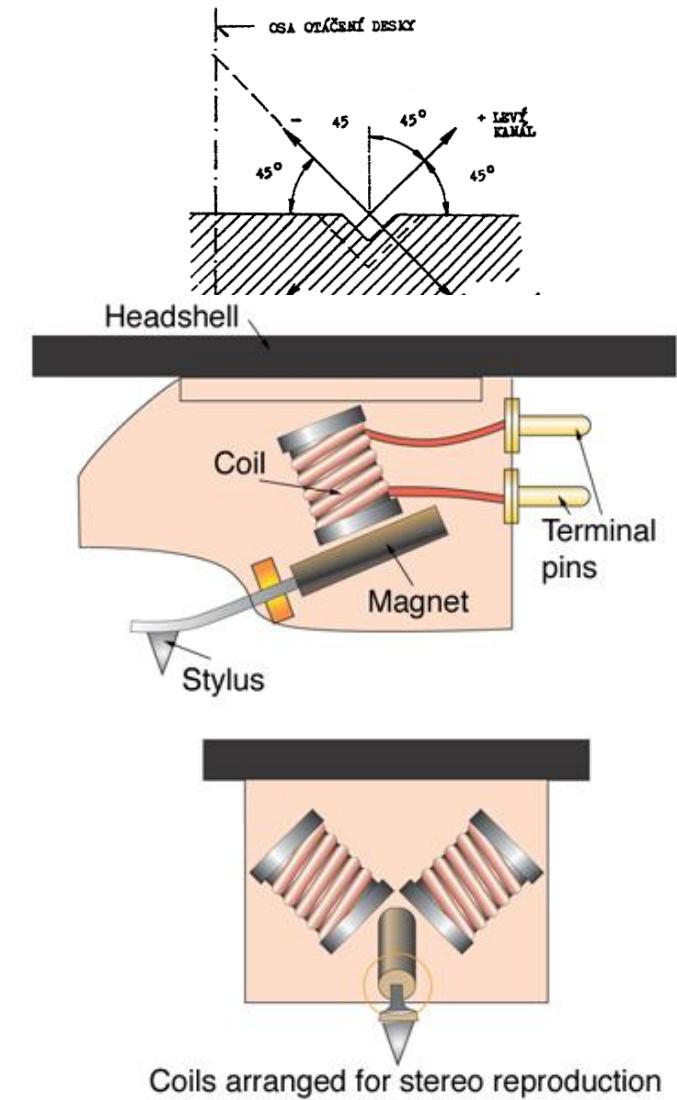
Piezoelektrická

Elektromagnetická (kotva v poli magnetu)

Elektrodynamická (cívka v poli magnetu)

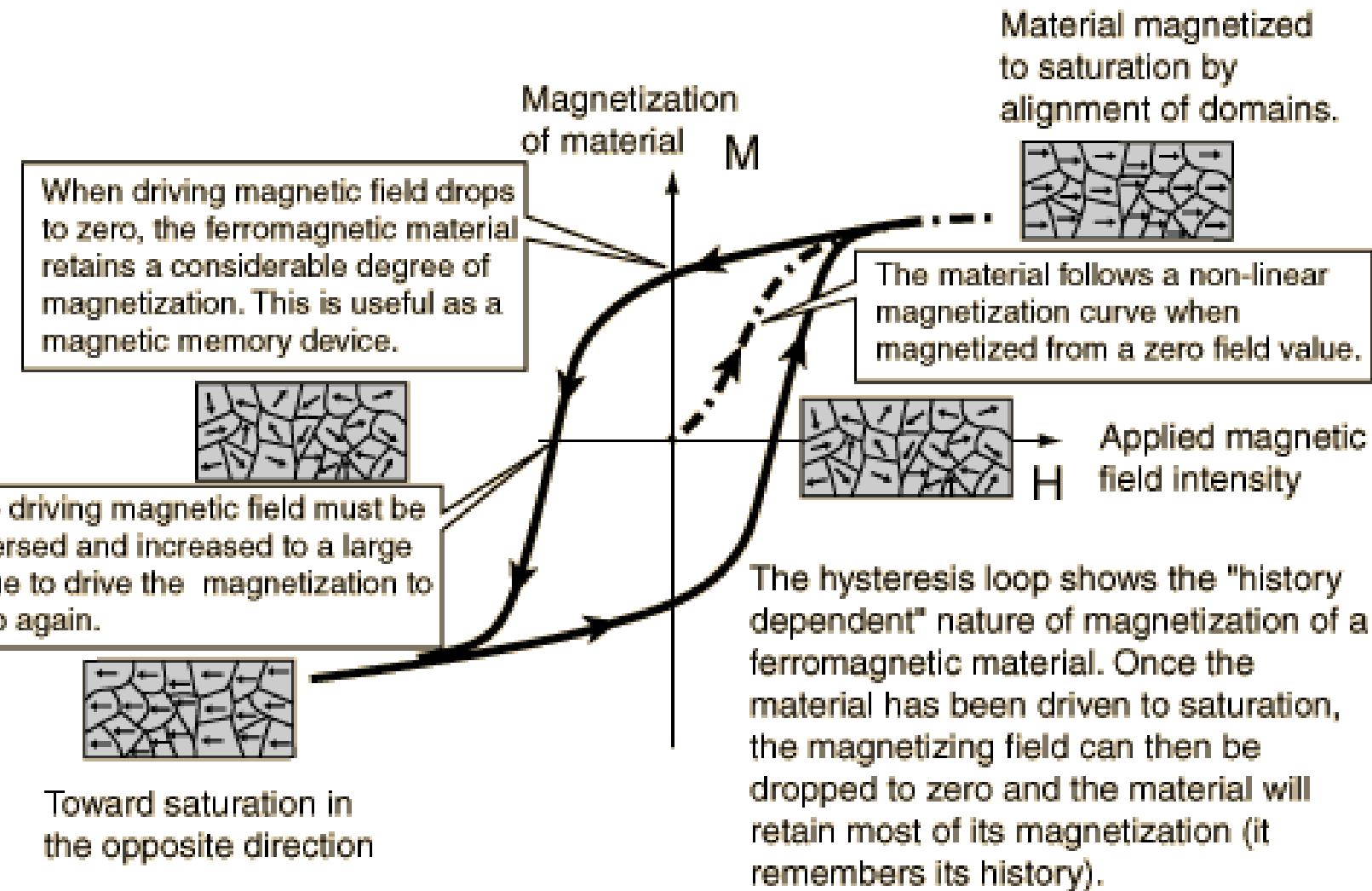
Magnetodynamická (magnet v poli cívky)

Jiné (elektrostatická, fotoelektrická ...)

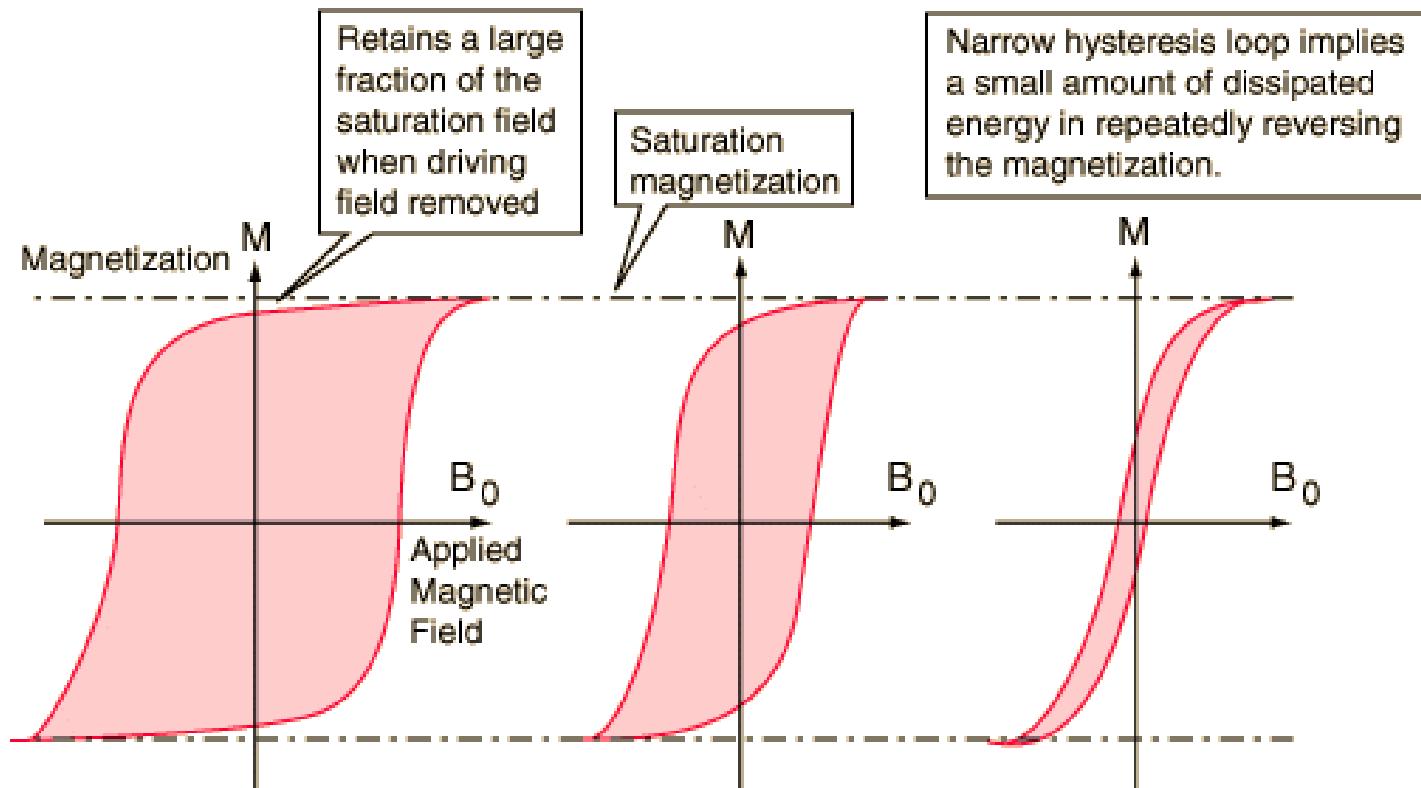

Magnetický záznam - feromagnetikum

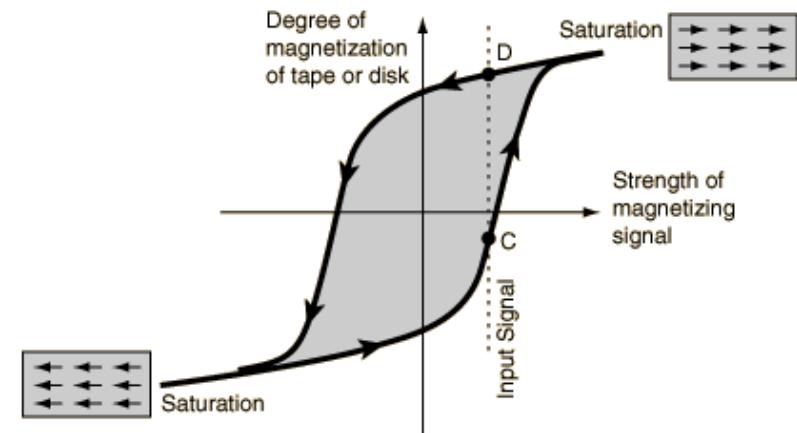
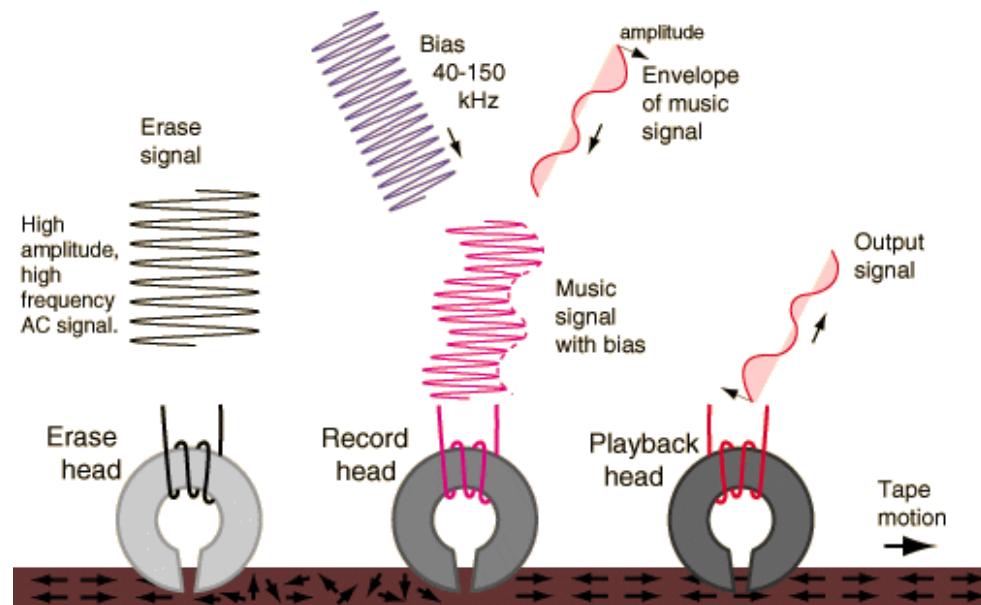

Magnetický záznam - materiály

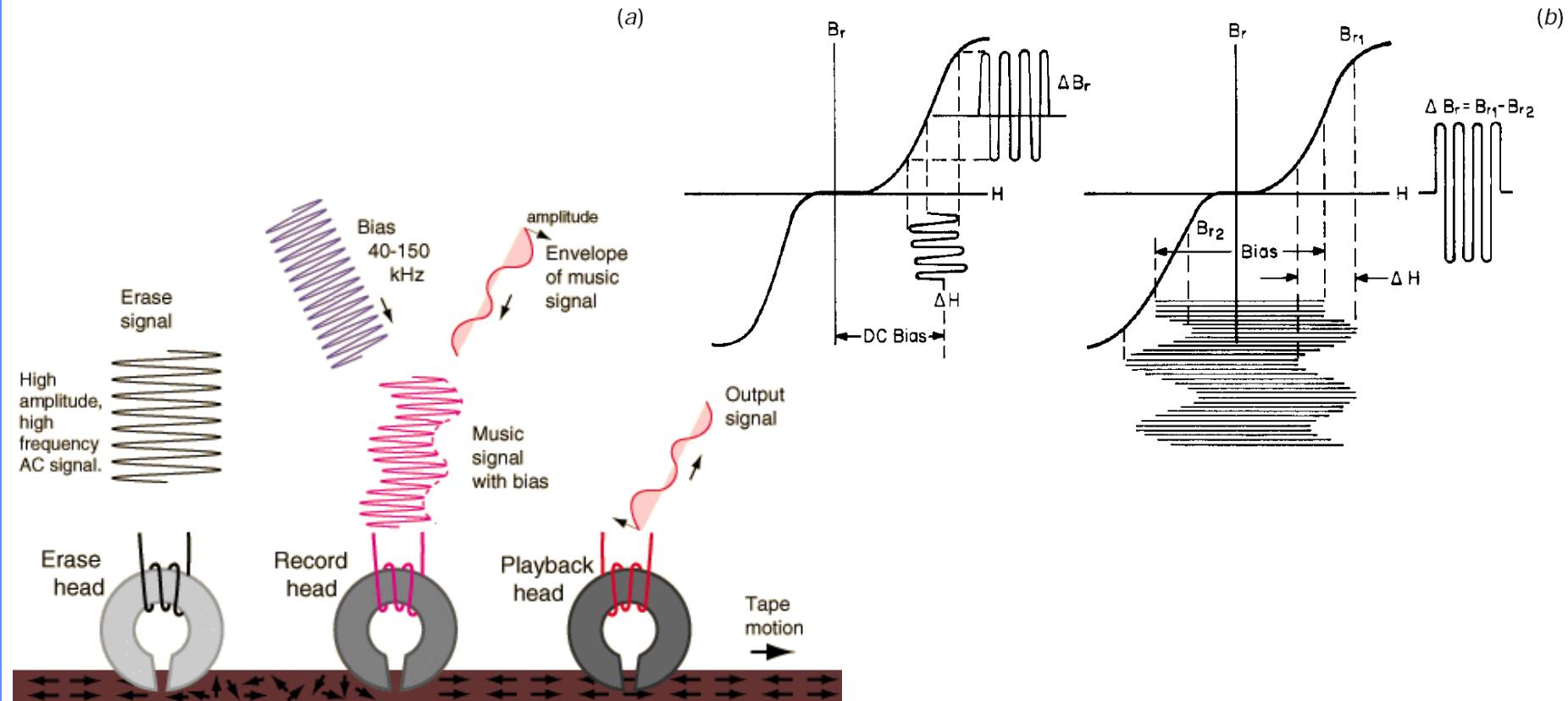

Magnetický záznam - mazání

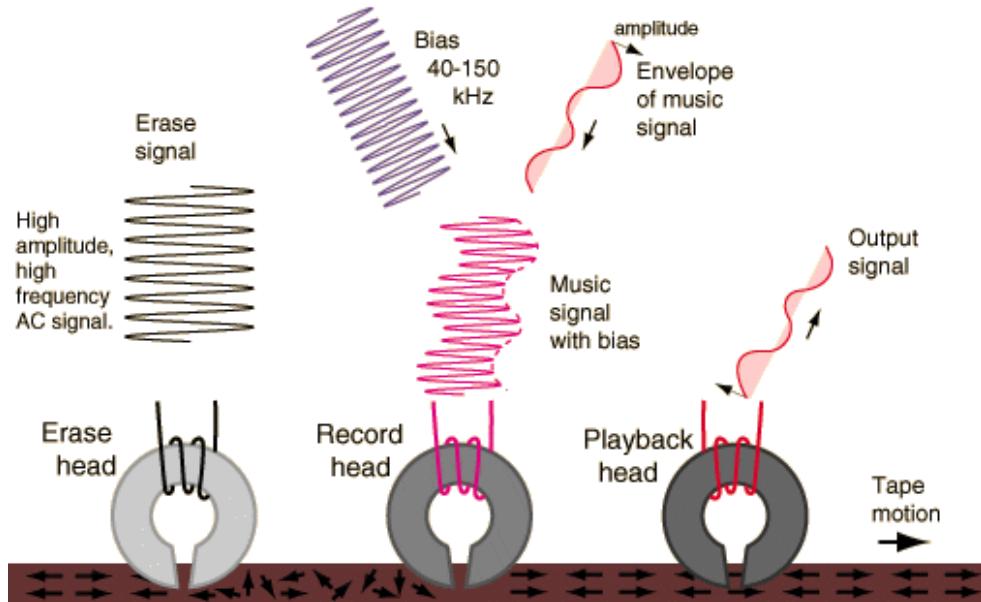
Magnetický záznam - záznam

$$B_r(t) \sim u_r(t)$$

Magnetický záznam - reprodukce

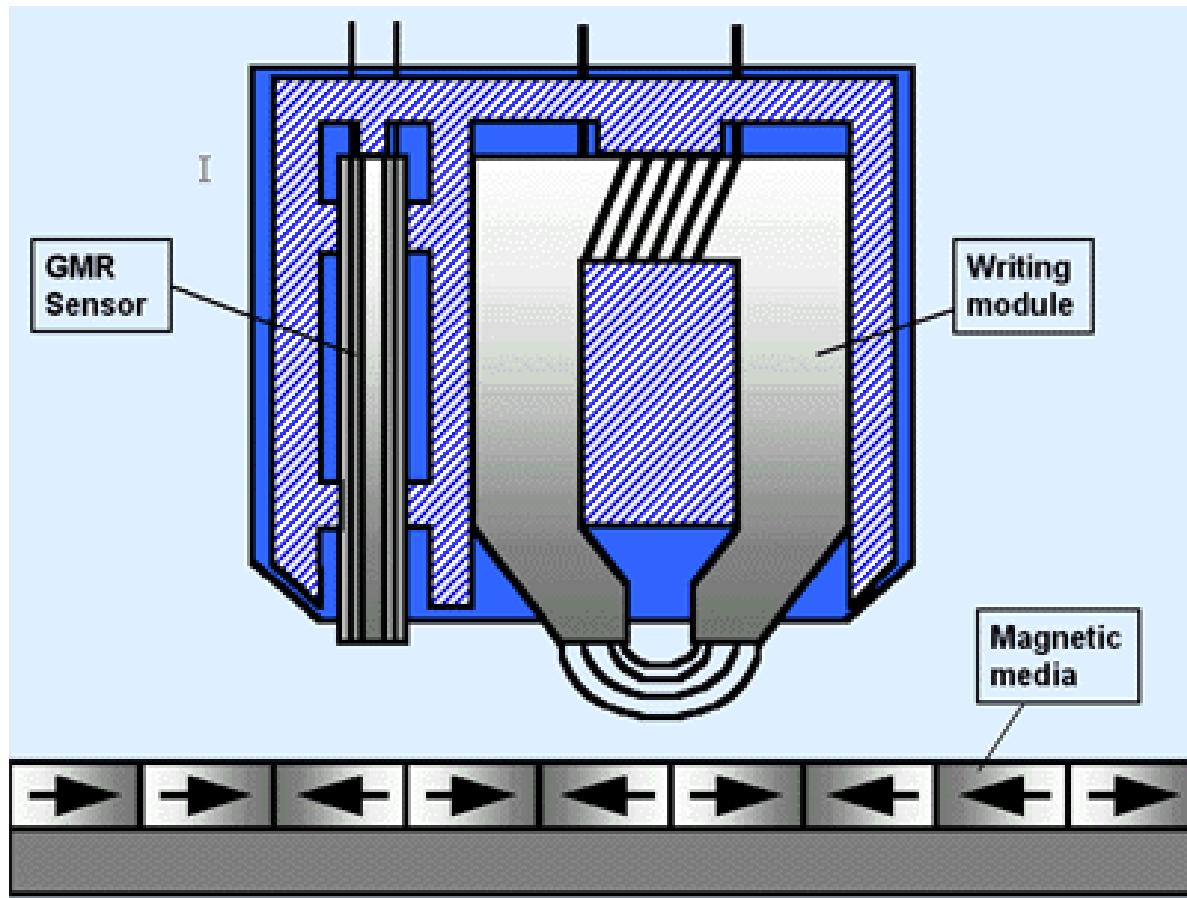

- Kmitočtová charakteristika
- Nutný pohyb

$$B_r(t) \sim u_r(t) \quad u_o(t) \sim dB_r(t)/dt \sim du_r(t)/dt$$

Magnetický záznam - reprodukce

$$u_o(t) \sim B_r(t) \sim u_r(t)$$

Magnetický záznam - souhrn

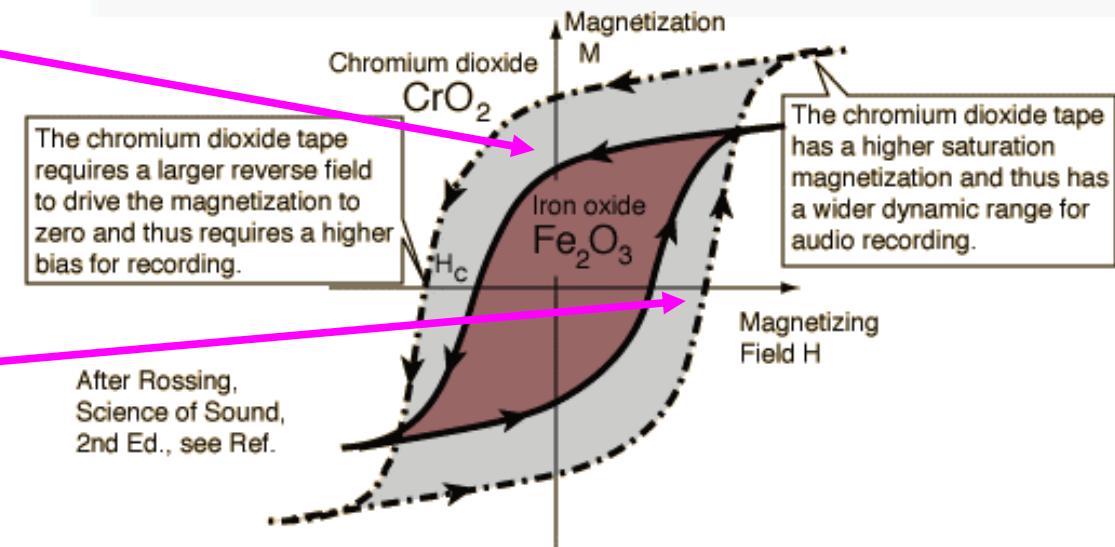
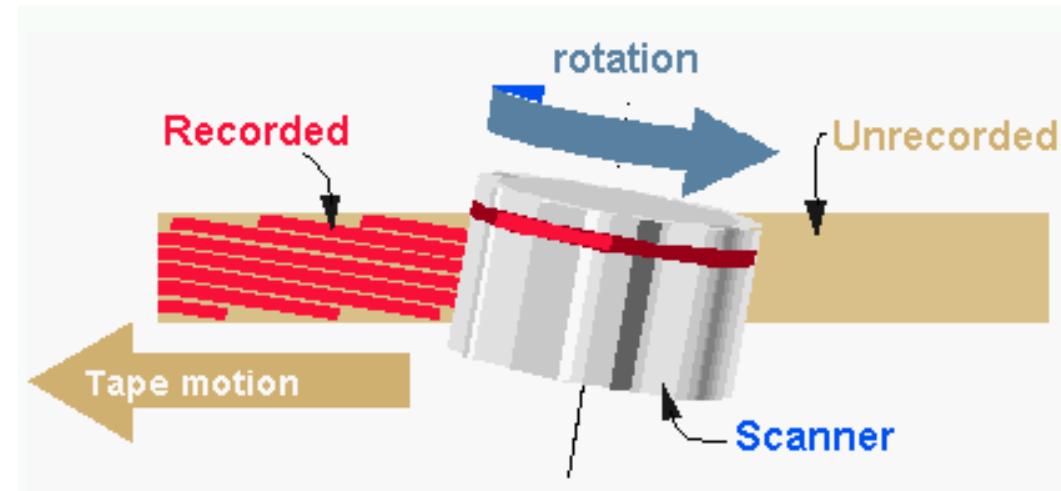
From Computer Desktop Encyclopedia
© 1999 The Computer Language Co., Inc.

Kmitočtová
charakteristika/ kapacita

dynamika, SNR

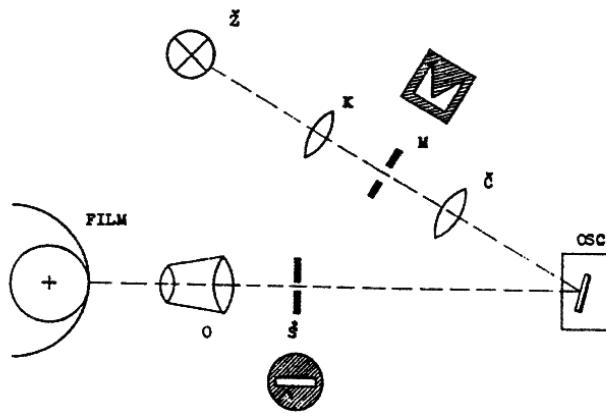
THD

Stálost záznamu

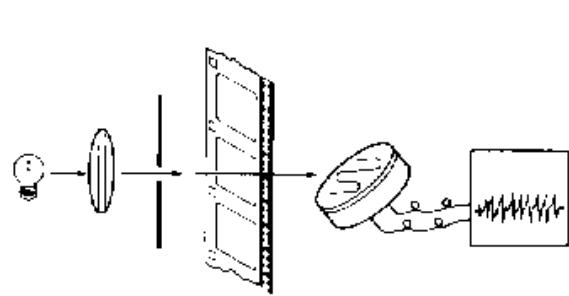

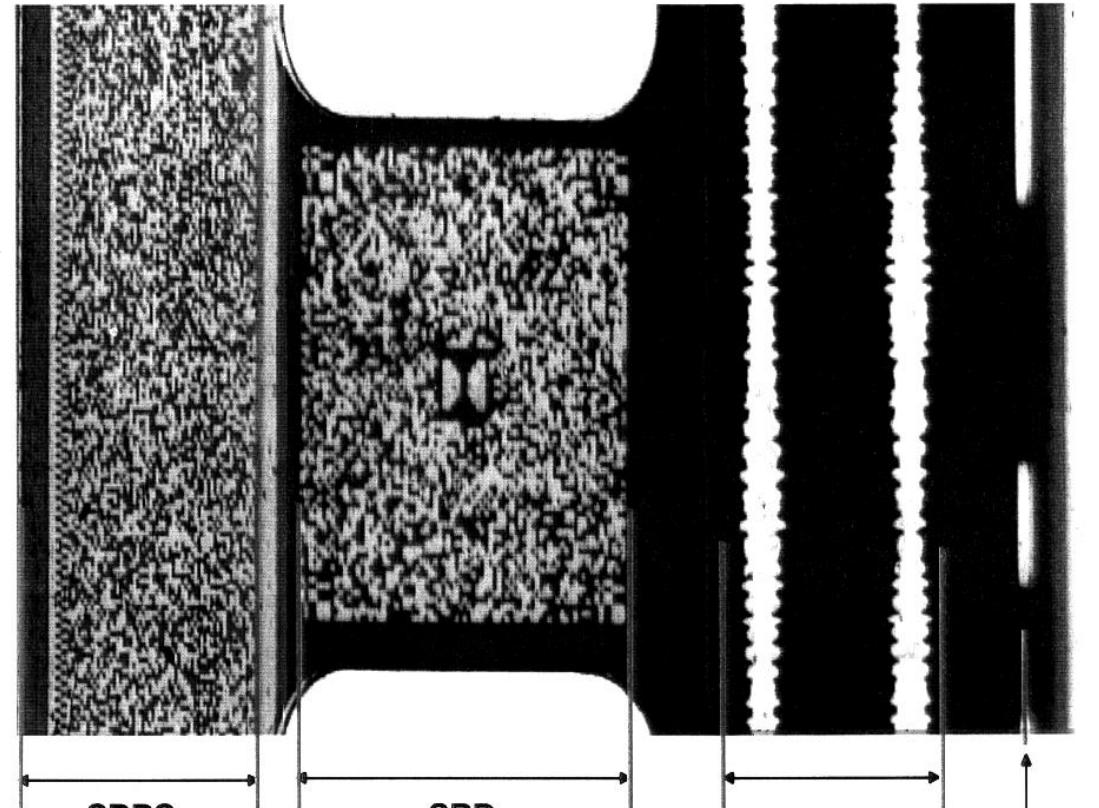
Optický záznam - film

analog
recording

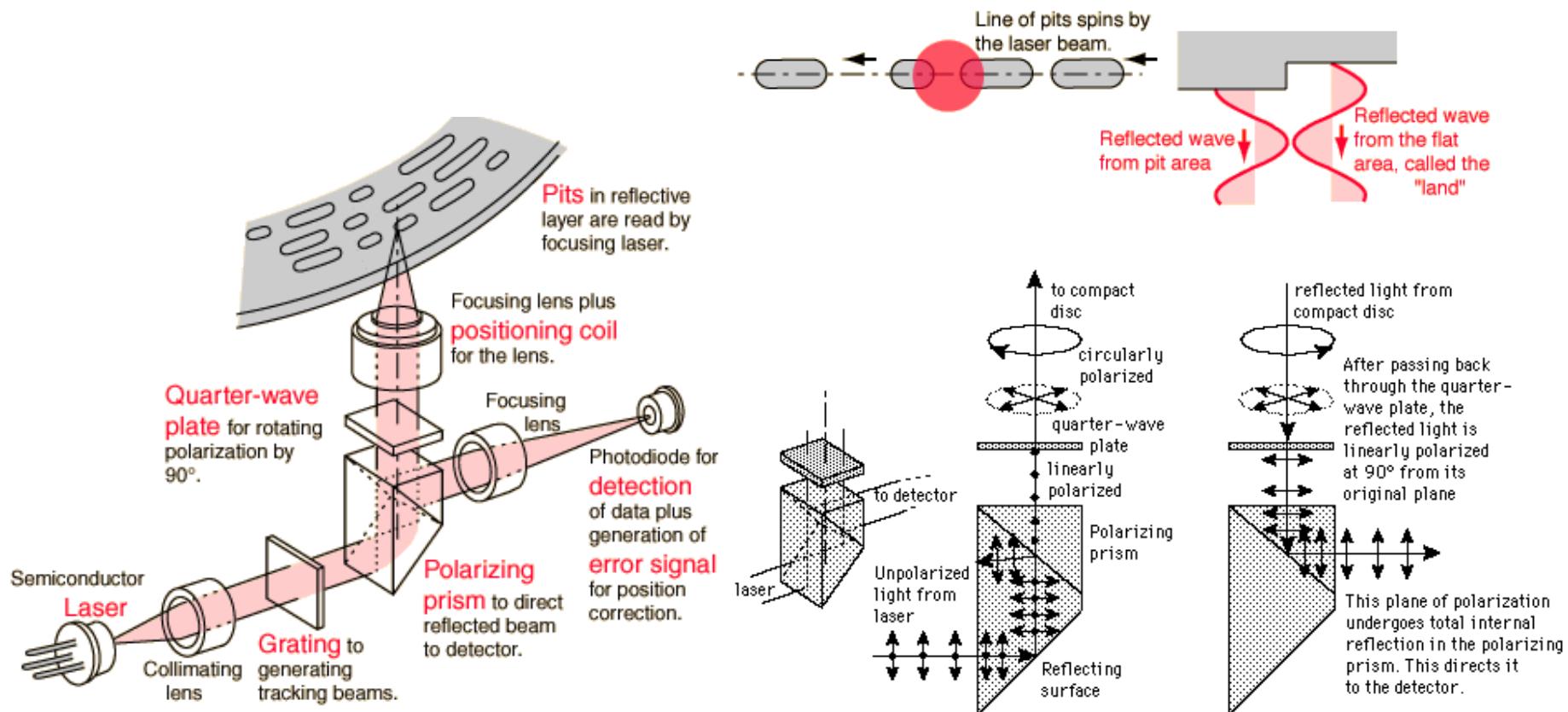
Schematic of optical sound reproduction.

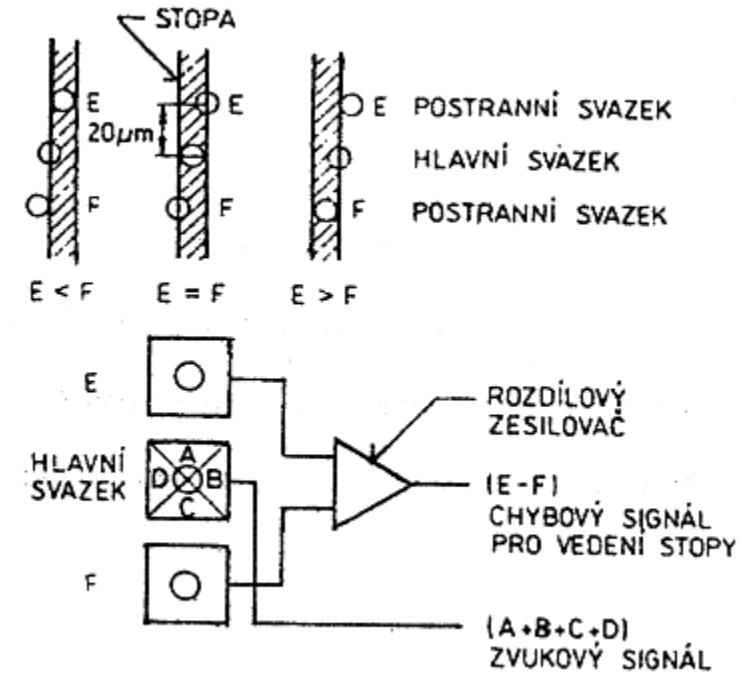
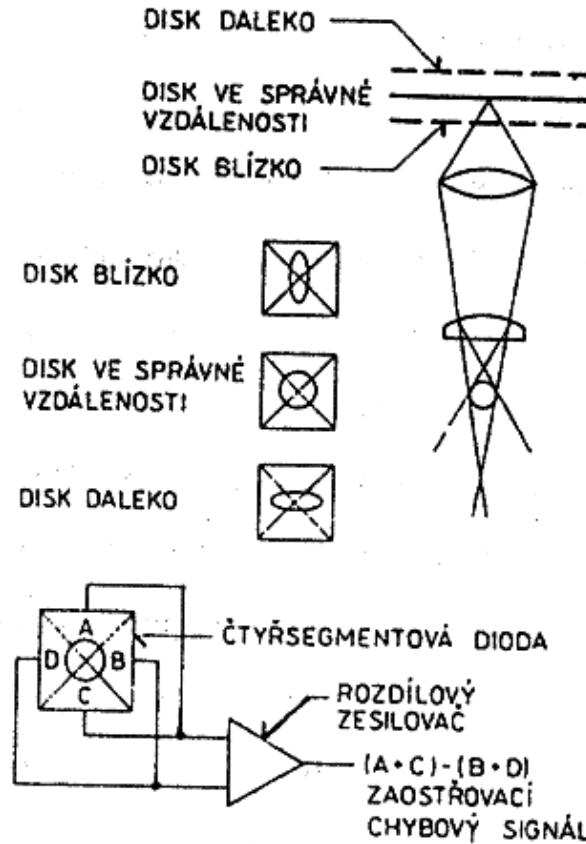
Optický záznam CD

Hloubka jamky (pit)?

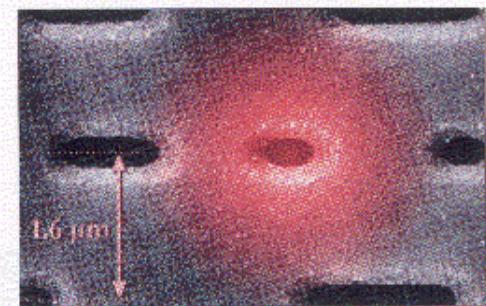
Tracking & focusing

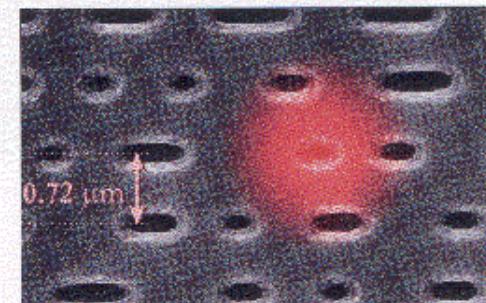

Optické disky

Medium	CD	DVD	DVR-blue
Layer capacity	0,65 GB	4,7 GB	22,5 GB
wavelength	780 nm	650/635 nm	405 nm
Rozteč stop	1,5 um	0,72 um	0,5 um
Num. apertura	0,45	0,6	0,85
Tl. vrstvy	1,2 mm	0,6 mm	0,1 mm

Bei CD: Der infrarote Laser braucht eine relativ breite Spur.

Bei DVD: Der Laser im roten Bereich erlaubt wesentlich kleinere Pits.

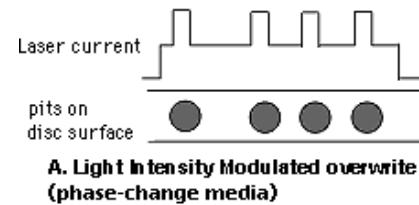
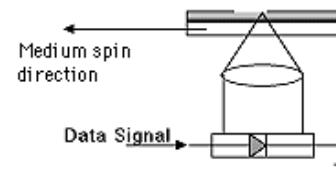
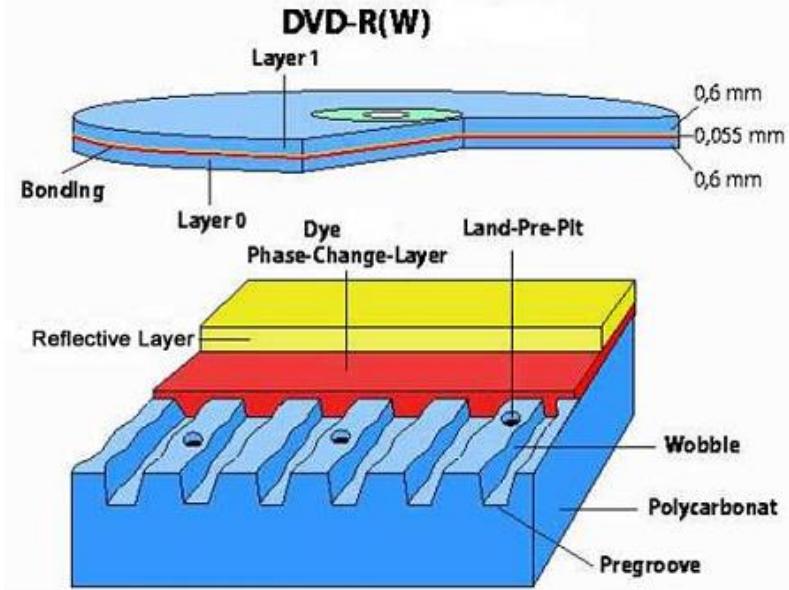

Bei DVR-blue: Der blau-violette Laser liest die extrem schmalen Spuren sicher aus.

Optické disky

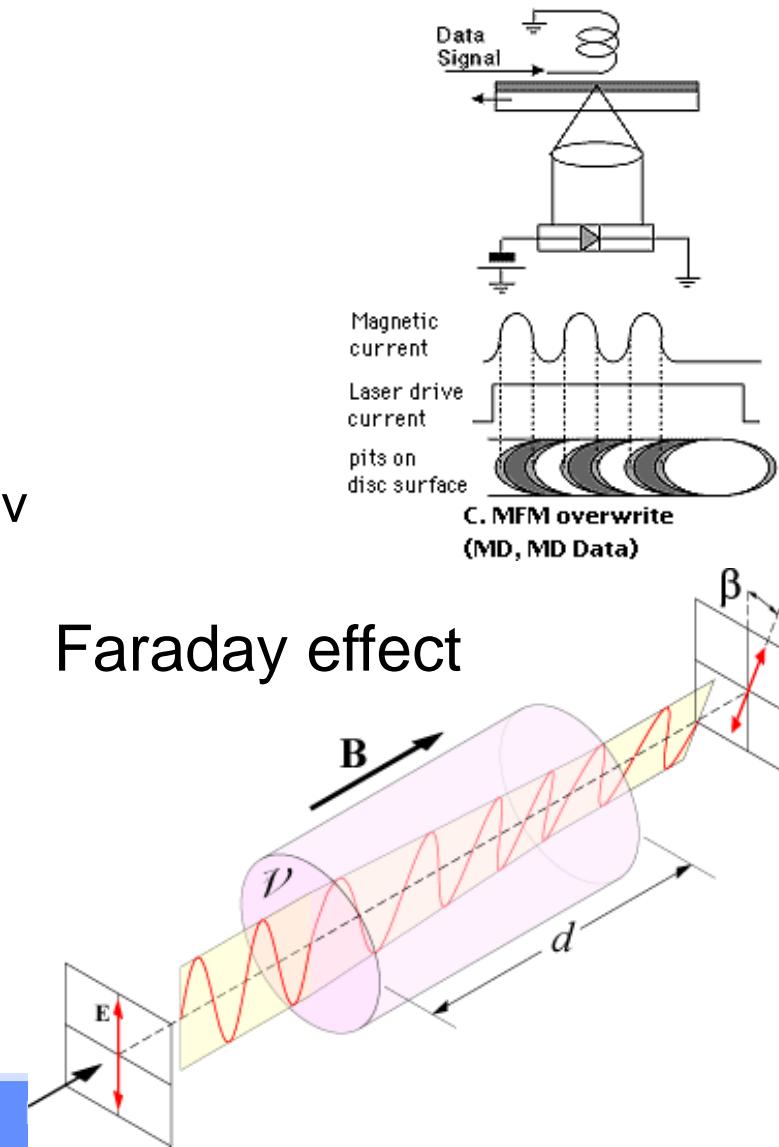
- **Lisované**
  - ❖ Fázový rozdíl mezi 0 a 1
- **Zapisovatelné –R**
  - ❖ Barvivo (dye) pohlcuje světlo
    - „propálené“ barvivo – silný odraz
    - „nepropálené“ barvivo – slabý odraz
- **Přepisovatelné –RW, +RW, RAM**
  - ❖ Materiál dvě fáze
    - Krystalická – silný odraz
    - Amorfní – slabý odraz

Magneto-optický záznam - MD

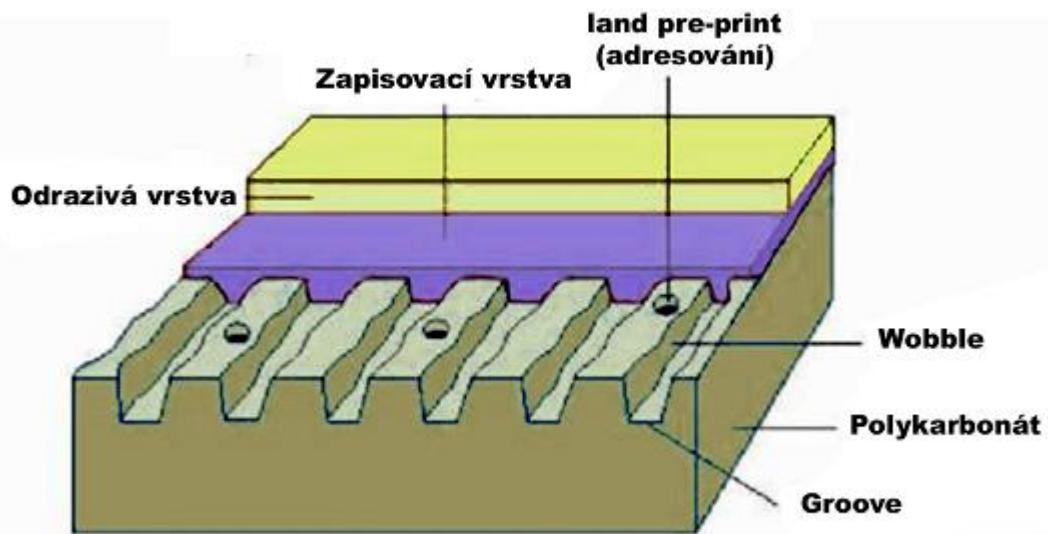
- **Záznam (termo)magnetický**
  - ❖ Magnetizaci lze měnit nad určitou teplotou
    - Ohřev laserem
    - Záznam mg. hlavou

- **Čtení optické**
  - ❖ Změna (natočení) polarizace světla v mg. poli
  - ❖ Detekce změny

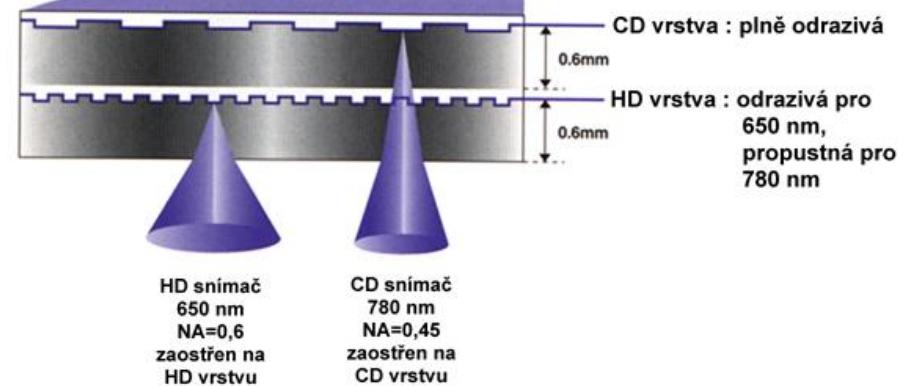
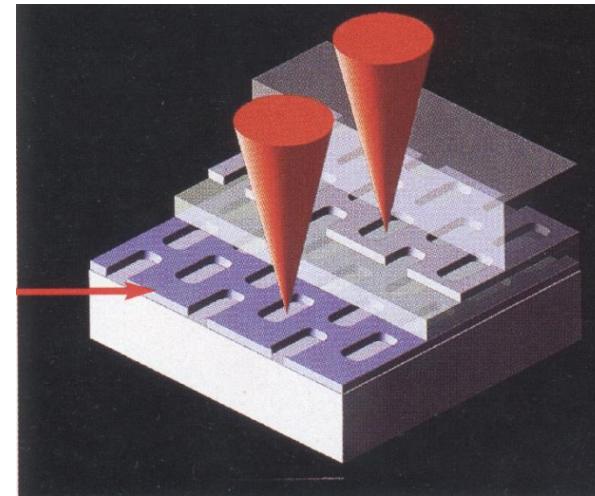
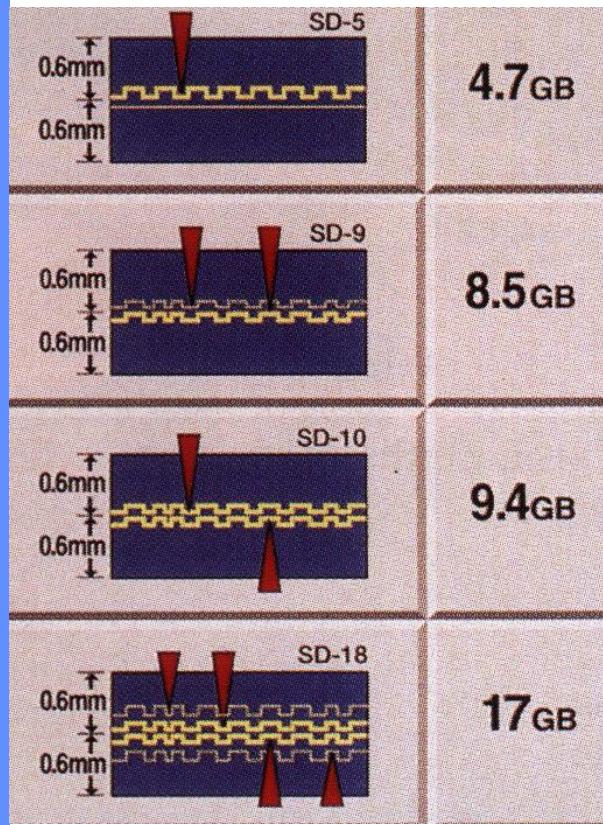
Adresace přepisovatelných disků

- Na rozdíl od lisovaných disků nutnost „vodicích drážek“ (pregrooves)
- Tvar „drážky“ modulován vf – informace o adrese

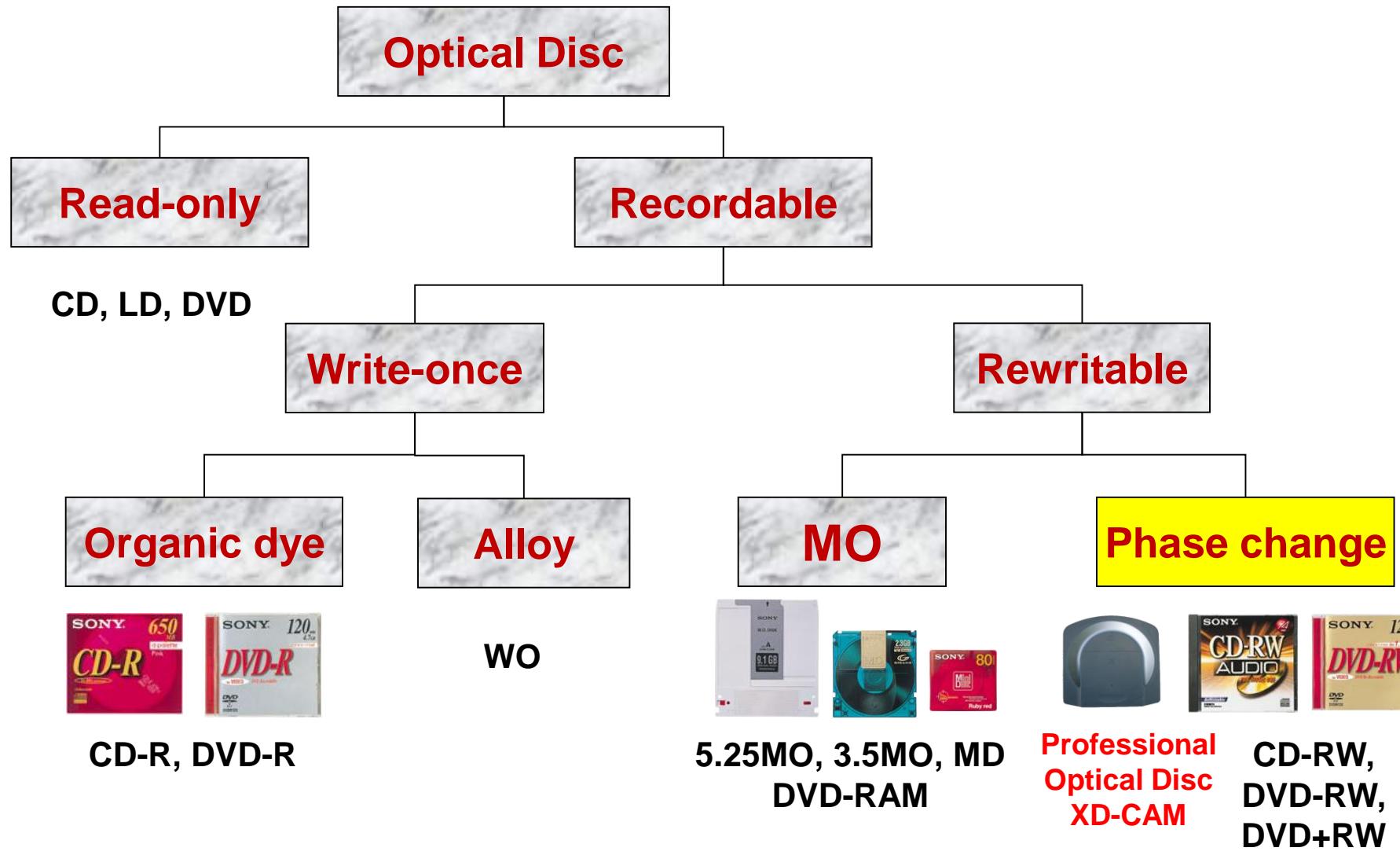

Vícevrstvé disky

Optické disky

FLASH

floating gate transistors = cells

„MOSFET“ –

control gate,
floating gate

electrons trapped on FG – information

reading:

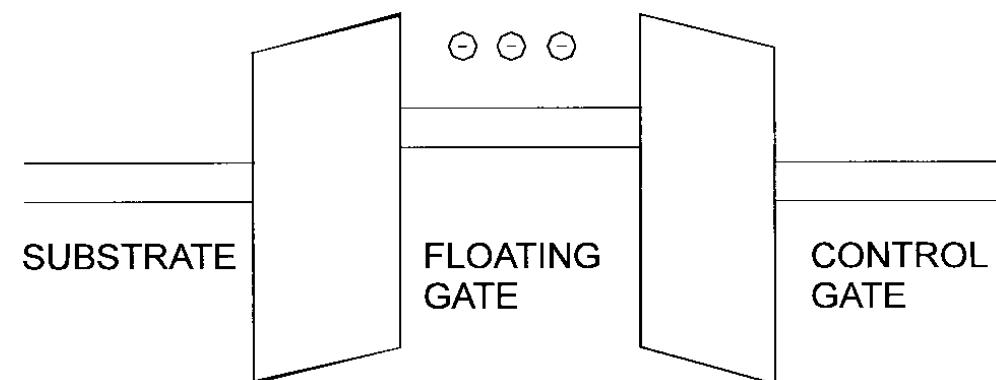
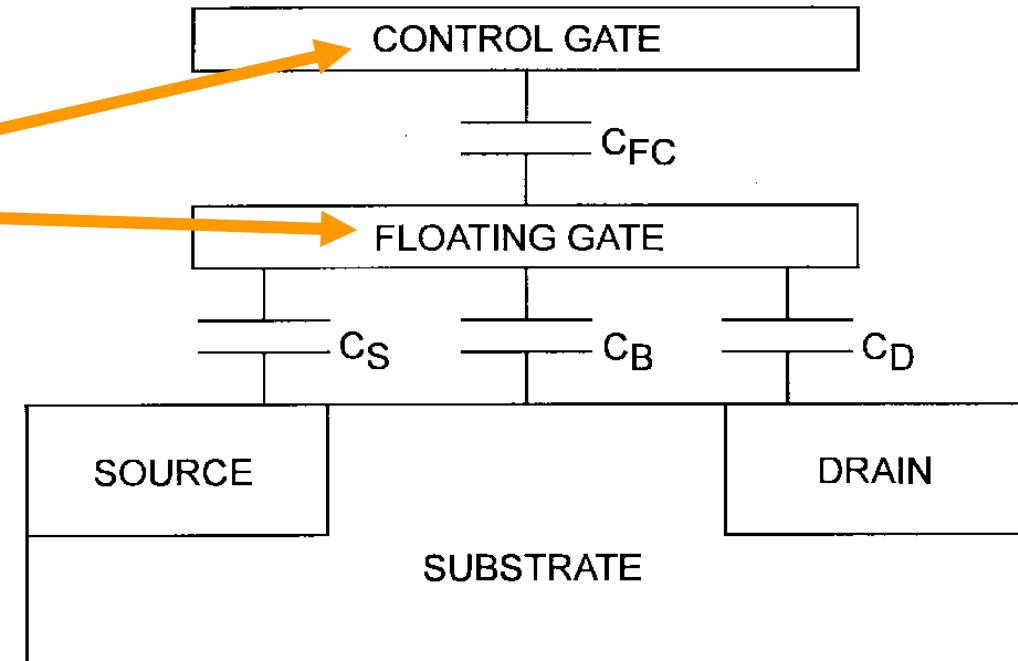
U_{CG}

programming:

hot-electron injection – I_{S-D} + large U_{CG}

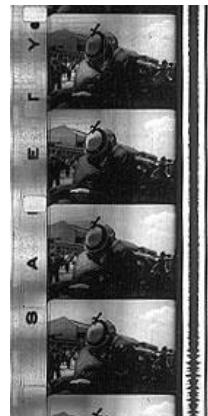
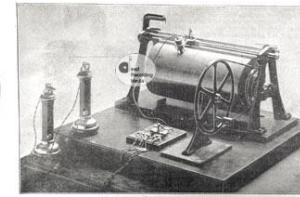
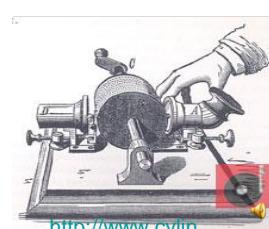
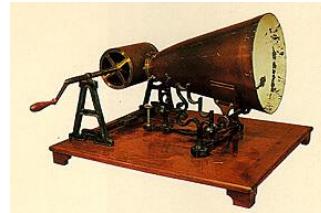
erasing:

tunneling - U_{CG-S}

Shrnutí

- Mechanický p~(u)~ξ**
- Magnetický p~(u)~B**
- Opticky čtený – film**
- Opticky čtený – disk**
- Magneto-optický**
- Flash Memory**

http://en.wikipedia.org/wiki/Reel_to_reel

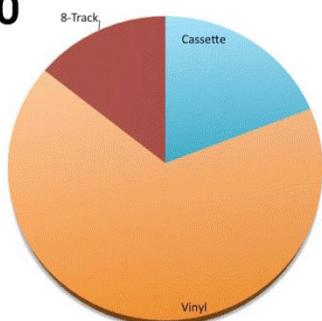

DAT
Digital Audio Tape

DOTAZY?

1980

<http://www.recording-history.org/HTML/musictech1.htm>, http://en.wikipedia.org/wiki/Voyager_Golden_Record,

Blu-ray Disc

Shrnutí

- **Vzorkování a jeho důsledky**
- **Kvantování a jeho důsledky**
- **Zdrojové kódování – princip ztrátové audio komprese**
- **Analogový magnetický záznam (vč. předmagnetizace)**
- **Optický záznam**
  - ❖ Záznam na CD-DA
  - ❖ Rozdíly CD – DVD – BD
  - ❖ Typy optických disků (rozdíly –ROM, -R, -RW, MO)

Kam dál?

- **Připravovaný předmět LAV**
  - ❖ Prakticky zaměřený HW předmět (0+4)
  - ❖ Experimenty s RPI, měření
- **PV předměty ZST a UAK**
- **Projekt PROJ, BP**
- **Magistr EK-AVZS**
- **Workshopy a exkurze v AV oblasti** <https://mmtg.fel.cvut.cz/avt/>
- **Zahraniční stáže**
  - ❖ Erasmus – IMDEA Francie
- **Otevřená audio laboratoř** – honzikp@fel.cvut.cz
- **Audiologické experimenty** – vencovac@fel.cvut.cz